BIJ ONS

thuis in een gezin

februari 2023

plaats voor pleeggezinnen

Redactioneel

Door Chretienne Peeters

Dit nummer van BIJ ONS is gewijd aan het 50-jarig jubileum van BIJ ONS en haar voorloper Mobiel. Al decennialang zorgen pleeg- en gezinshuisouders met hart en ziel voor hun pleegkinderen en al 50 jaar werken er redactieleden met veel liefde en toewijding aan dit tijdschrift om deze pleeg- en gezinshuisouders te ondersteunen. Dit nummer bevat dan ook veel artikelen over de ervaringen met pleegzorg vroeger en nu.

Zo beschrijft NVP-directeur Peter waarvoor en op welke manier er aandacht is voor pleegzorg in de politiek. Karin interviewt John Goessens, bestuurder van de jeugdhulporganisatie Entrea lindenhout, die al meer dan 40 jaar ervaring heeft in de jeugdzorg en ook zelf voor meer dan 25 pleegkinderen heeft gezorgd. Ook wordt ons redactielid Flip geïnterviewd door Gerdien. Samen kijken zij terug op de jarenlange ervaring die Flip heeft met pleegzorg. Redactielid Lily laat drie generaties pleegkinderen aan het woord over hoe zij hun leven in een pleeggezin (hebben) ervaren en Femmie vertelt over hoe eigen kinderen van pleegouders de laatste jaren eindelijk meer aandacht krijgen, nadat zij jarenlang de ondergeschoven kindjes waren. Verder vertelt Anneke Vinke over de benadering van trauma en hechting door de jaren heen en verschijnt een column uit de jaren ‘90 opnieuw.

Maar ook andere onderwerpen komen aan bod, zoals vrijheidsbeperking in de residentiële jeugdhulp, een artikel van gastschrijfster Fenna Janssens over het ontwikkelingsgericht ontrafelen van je wortels en een interview met Yvonne Aartsen. Daisy doet onderzoek naar de toetsing door de kinderrechter van over- of terugplaatsing van kinderen. Tot slot bespreekt Mariska Kramer weer een relevant juridisch onderwerp uit haar praktijk.

Het is dus weer een mooi nummer geworden met allerhande onderwerpen. Zelf vind ik het leuk om te lezen hoe de benadering van pleegzorg door de jaren heen is veranderd en hoe voortschrijdend inzicht ontstaat in de manier van opvoeden, maar tegelijkertijd de liefde voor de kinderen hetzelfde blijft. Ik hoop dat u als lezer net zoveel plezier beleeft aan het lezen van het magazine als wij bij de redactie hebben met het schrijven ervan. Namens de redactie: bedankt voor uw warme support en interesse door de jaren heen!

Enthousiaste redactieleden

Zoals altijd wordt BIJ ONS gemaakt door een groep enthousiaste mensen die zelf betrokken zijn bij pleegzorg of gezinshuizen. Ze zorgen voor een pleegkind, zijn opgegroeid in een pleeggezin of gezinshuis, zijn gezinshuisouder, werken in pleegzorg of doen er onderzoek naar. Wil jij als vrijwilliger meewerken aan het tijdschrift, bijvoorbeeld als redactielid of fotograaf? Of wil je een bijdrage leveren met het schrijven van blogs of het delen van pleegzorgtips? Klik op de button hieronder en laat het ons weten! Je kunt ons ook mailen via bijons@denvp.nl.

Contact

Abonneren

Wil je altijd als eerste op de hoogte zijn als er een nieuw magazine verschijnt? Je kunt je gratis abonneren op het magazine!

Gratis abonnement

Inhoudsopgave

Volgende pagina

INHOUD

Eigen kinderen: eindelijk in beeld

Lees verder

Eigen kinderen: eindelijk in beeld

In de vijftig jaar dat BIJ ONS en Mobiel bestaan, ging het zelden over de eigen kinderen van pleegouders en gezinshuisouders. De laatste tijd komt daar verandering in: er verschijnen literatuurstudies en eigen kinderen komen zelf aan het woord in video's en boeken.

Foto: Lilian van Rooij

Binnen pleegzorg was er lange tijd vrijwel geen aandacht voor de eigen kinderen van pleegouders en gezinshuisouders. De stem van eigen kinderen was wel te horen in het toenmalige tijdschrift voor pleegkinderen, de WATT-krant, maar nauwelijks in het tijdschrift voor pleegouders. Als ik oude nummers van Mobiel - de voorganger van BIJ ONS - doorblader, vind ik bijzonder weinig over dit onderwerp. Er is een uitzondering: in 2013 onderzoekt Mobiel in een themanummer wat pleegzorg betekent voor de kinderen van pleegouders. Het gaat over 'een vergeten doelgroep', 'wij zijn er ook nog', 'kunnen jullie een beetje inschikken?'. En er wordt verwezen naar nog zo'n positieve uitzondering: het boek *Gezellig & Irritant, ervaringen van de kinderen van pleegouders* uit 2003, geschreven door Fiet van Beek en Jolanda Stellingwerff. Daarin zegt eigen kind Vera: "Ik vind dat pleegzorg veel te weinig aandacht besteedt aan eigen kinderen."

Meer informatie

Hoe is dat tegenwoordig, is er iets verbeterd? Het goede nieuws is dat er de laatste tijd meer aandacht is voor eigen kinderen. We zijn op de goede weg. De eigen kinderen van pleegouders en gezinshuisouders komen zelf aan het woord in videoflimpjes en boeken. Er is meer informatie voor pleegouders en er verschijnen onderzoeken en literatuurstudies. Wat weten we vanuit wetenschappelijk onderzoek?

Inzichten

Eigen kinderen waren tot voor kort nauwelijks zichtbaar in het pleegzorgproces, dat is ook onderzoekers opgevallen. Er is nog niet heel veel wetenschappelijk onderzoek, maar de verkregen inzichten zijn wel belangrijk voor pleeggezinnen en gezinshuizen. In het boek 'Als broers en zussen' komen deze inzichten aan bod. En in de verhalen van drie jongeren - Lotte, Marlin en Daan (zie kaders) - herkennen we themà's uit het onderzoek.

Verantwoordelijkheid

Uit enkele studies komt naar voren dat het nodig is om eigen kinderen te beschermen tegen te veel verantwoordelijkheid. De volwassenen nemen immers de beslissing om een kind op te nemen in het gezin en het eigen kind hoeft geen zorgtaken op zich te nemen. Dit wordt vooral door pleegouders en professionals benoemd. Zelf kunnen de eigen kinderen zich wel verantwoordelijk voelen, zelfs al hebben ze geen zorgtaken.

Eigen kind in een gezinshuis

Lotte

Lotte (16 jaar) is eigen kind in een gezinshuis met meerdere pleegzussen en pleegbroers. Ze vertelt over het gezinshuis en haar pleegzusje Yindi (17 jaar) die bij hen kwam wonen toen Lotte acht was.

"Ik heb me altijd verantwoordelijk voor Yindi gevoeld, omdat ze mijn kleine zusje was. Als we bijvoorbeeld buiten gingen spelen, vond ik dat ik ervoor moest zorgen dat we niet vielen. Want ja, ik was wel de dochter van de gezinshuisouders.

Ik had op de middelbare school wel een moment dat ik niet lekker in mijn vel zat. Toen ik ervover nadacht, besefte ik dat het opgroeien in een gezinshuis invloed op mij heeft gehad. Toen ik klein was, probeerde ik onbewust beter te zijn. Om te bewijzen dat ik er ook was, zo van: zie mij! Ik wilde bijvoorbeeld heel goed worden in volleybal of muziek. Dat prestatiegerichte zit wel in me, misschien is dat iets versterkt door het leven in een gezinshuis. Niet dat mijn ouders mij geen aandacht gaven. Zij deden het heel goed. We deden dingen met z'n allen, maar ook apart. Ik ging met mijn moeder eventjes naar de stad of met mijn vader naar een rommelmarkt."

Uit: Als broers en zussen. Samen opgroeien in een adoptie- of pleeggezin (2021).

Tip: Praat hier eens over met de eigen kinderen. Herkennen zij wat Lotte zegt over het zich verantwoordelijk voelen voor haar pleegzusje Yindi?

Positief en negatief

Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat eigen kinderen door hun ervaringen in het gezin gevoelig, nadenkend en zorgzaam zijn. Ook zijn ze trots op hun vermogen om moeilijke levenssituaties te begrijpen. Dat zijn positieve eigenschappen die ze in hun latere leven goed kunnen gebruiken. Een keerzijde van de medaille is dat eigen kinderen door hun inlevingsvermogen soms hun persoonlijke problemen verbergen, bewust of onbewust. Ze denken dat hun ouders al genoeg aan hun hoofd hebben. Of ze willen graag dat de plaatsing slaagt, waardoor ze hun eigen problemen minder goed durven te uiten.

Eigen kind in een gezinshuis

Marlin

Marlin (22 jaar) schrijft over haar ervaringen als eigen kind in een gezinshuis. Ze woont nu op kamers in Groningen en komt in weekenden thuis.

"Wen je eraan? Wordt het normaal dat je in een gezinshuis woont? Nee, ik wen er niet aan. Ik ben namelijk niet anders gewend. Ik heb op jonge leeftijd geleerd dat het leven onvoorspelbaar is en niet voor iedereen met liefde gevuld is. Dus wanneer wij het zuiver liefde aan ze mee konden geven, deed ik dat met heel mijn hart.

Het is soms enorm vervelend om je eigen papa en mama te moeten delen met vier andere kinderen, die enorm veel aandacht van ze vragen. Al helemaal wanneer ik weer een weekend thuis ben nadat ik weer een paar weken in Groningen heb gezeten. Dan ben ik echt op zoek naar de aandacht en liefde van mijn ouders. Wanneer de kinderen dat weekend even niet zo lekker in hun vel zitten, kan dat wel eens tegenwerken bij mij. Maar ondanks het gevoel dat het niet altijd leuk is, komt het altijd wel weer goed."

Uit: Verwonder. Over mijn leven als 'eigen kind' in een gezinshuis (2021).

Tip: In dit filmpje gaat het ook over het delen van de aandacht. Praat er eens over hoe de eigen kinderen het vinden om de aandacht te delen met de pleegkinderen. Wat vinden zij moeilijk? Hebben ze wensen op dit gebied?

Bekijk alle filmpjes uit de serie hier!

Moeilijk en leuk

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat eigen kinderen het delen van speelgoed en het delen van de aandacht van hun ouders het moeilijkst vinden. Sommigen zeggen dat ze het gewend zijn om de aandacht van hun ouders te delen en dat ze er geen moeite mee hebben. Anderen geven aan dat ze graag af en toe alleen met hun ouders zijn. Het onderzoekt ook een aantal wat eigen kinderen juist vinden aan pleegzorg. Het is bijvoorbeeld fijn om een pleegkind te 'helpen' of het is leuk om er een broertje of zusje bij te hebben. Ook willen eigen kinderen graag een positief verschil maken in het leven van een kind.

Eigen kind in een pleeggezin

Daan

Daan en zijn broer Jos zijn eigen kinderen in een pleeggezin met drie pleegzusjes. Daan (19 jaar) kijkt terug op hoe hij opgroeide met pleegkinderen.

"Als er een nieuw kind kwam, hielp ik wel met wegwijs maken. Ik heb weleens op de jongere kinderen gepast, als mijn ouders niet thuis waren. Dat was gewoon leuk. We hebben een keer een baby in huis gehad en toen heb ik een flesje gegeven, maar ik heb nooit zorgtaken gehad.

Ik ben gewend om de aandacht van mijn ouders te delen met andere kinderen. Als alle pleegkinderen naar hun ouders waren, gingen mijn broer en ik weleens een dagje uit met onze ouders. Dan gingen we bijvoorbeeld uit eten en we zijn ook een keer met z'n vieren naar een pretpark geweest. Het is heel anders in huis als de pleegkinderen er niet zijn. Het is zo stil."

Uit: Als broers en zussen. Samen opgroeien in een adoptie- of pleeggezin (2021).

Foto: Lilian van Rooij

Door Femmie Juffer

Informatie over eigen kinderen:

- Yamuna Ditters en Maartje Gardeniers (2021). Eigen kinderen van pleegouders. Literatuurstudie. Nji & NVP. https://www.nji.nl/publicaties/eigen-kinderen-van-pleegouders
- Nji: initiatieven voor eigen kinderen: https://www.nji.nl/pleegzorg/initiatieven-voor-eigen-kinderen
- NVP: video's waarin eigen kinderen over hun ervaringen met pleegzorg vertellen. https://www.denvp.nl/wat-we-doen/eigen-kinderen-van-pleegouders
- Pleegzorg.nl: informatie over eigen kinderen. https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/33-leven-als-pleeggezin/40-eigen-kinderen-van-pleegouders/339-hoe-eigen-kinderen-pleegzorg-ervaren
- Ellen Schep en Charissa Bakema (2021). Pleegzus of gezinshuisbroer zijn: wat is het waard? Pedagogiek in Praktijk, p. 30-34. https://www.che.nl/publicaties/pleegzus-gezinshuisbroer-zijn
- Marlin Wildeboer (2021). Verwonder. Over mijn leven als 'eigen kind' in een gezinshuis. Mijnbestseller.nl

Eigen kinderen als broers en zussen

In het boek Als broers en zussen is speciale aandacht voor de biologisch eigen kinderen in een adoptie- of pleeggezin. In zeven van de twaalf dubbelinterviews komen eigen kinderen aan het woord. In een afzonderlijk hoofdstuk komen de inzichten uit wetenschappelijk onderzoek aan bod.

Als broers en zussen. Samen opgroeien in een adoptie- of pleeggezin (2021) door Femmie Juffer, Lindy Popma en Monique Steenstra en fotografie van Lilian van Rooij. Uitgegeven door DATO Lecturis. Verschenen in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Pleegzinnen en met steun van Stichting Kinderpostzegels Nederland en het Oranje Fonds.

➡ Bestel Als broers en zussen

Verbinden rondom het kind

Volgende pagina

Verbinden rondom het kind

Anneke Vinke over het belang van hechting

Op een regenachtige donderdagochtend spreek ik Anneke Vinke over de geschiedenis en ontwikkeling van vroegkinderlijk trauma en hechtingsproblematiek in de afgelopen decennia. Ze spreekt onder andere over de hechtingstheorie, onderzoek naar gehechtheid, verandering in hulpverlening en over het hoopgevende inzicht dat herstel zelfs op volwassen leeftijd nog mogelijk is.

Hoe werd vroeger en nu omgegaan met hechting?

Anneke: "Ik denk dat er de laatste jaren veel is veranderd op dit gebied. Ik kan mij een kindje herinneren uit de tijd dat ik startte in 1998, dat snel na de geboorte werd weggehaald bij de moeder en in een projectgezin werd geplaatst, totdat er een pleeggezin werd gevonden. Het projectgezin kreeg de opdracht zich niet aan het kind te hechten. Het heeft echter meer dan negen maanden geduurd om een pleeggezin te vinden en al die tijd heeft het kindje wel zorg gehad in de zin van bed, bad en brood, maar kreeg het amper affectie. Het kind was emotioneel erg verwaarloosd en ging in het nieuwe gezin ook allerlei onverklaarbaar gedrag vertonen. Nu pas zijpelt in alle lagen van de jeugdzorg door hoe belangrijk dat begin is."

Hoe lang wordt al onderzoek gedaan naar hechting en hechtingsproblematiek?

"Al in 1938 presenteerde de Britse psychiater John Bowlby zijn eerste inzichten over de negatieve gevolgen voor het kind van een verbroken moeder-kindrelatie. Hij ontwikkelde in de jaren '40 en '50 de hechtingstheorie. Er is veel onderzoek gedaan in verschillende landen. We hebben in ieder geval al zo'n 70 jaar onderzoek. Tegelijkertijd onderzocht in de biologische hoek Konrad Lorenz hoe dieren zicht hechten met behulp van ganzen. Wat bleek? De eerste persoon of dier die de jonge gansjes zien lopen ze achterna, want deze zien ze als hun moeder. Voor kinderen werkt dit ook zo: de contacten in de eerste levensmaanden zijn heel belangrijk voor ze. Mary Ainsworth observeerde in de jaren '60 hoe veilige en onveilige hechting wordt ontwikkeld tijdens het eerste levensjaar. Dit was een grote verandering in theorievorming."

Hechting

De gehechtheidsrelatie is een wisselwerking tussen het gedrag van de opvoeder en van het kind. Bij de meeste kinderen blijven de vaste, belangrijkste opvoeders hetzelfde. Daardoor blijft de gehechtheidsrelatie meestal hetzelfde, veilig of onveilig. Voor pleegkinderen is dit anders, omdat hun vaste opvoeders wel wisselen. Soms zelfs meerdere keren en vaak als de pleegkinderen nog jong zijn.

Een veilig gehecht kind heeft een stabiele opvoeder. Een veilig gehecht kind vertrouwt de opvoeder. Bij onveilige gehechtheid is in het gedrag van het kind de balans tussen de wereld ontdekken en contact zoeken verstoord. Er zijn 3 typen onveilige gehechtheid: vermijdende, ambivalente en gedesorganiseerde gehechtheid. Het gedrag dat een kind laat zien hangt af van het gedrag van de opvoeder:

- onveilig-vermijdend: een opvoeder die niet emotioneel beschikbaar kan zijn
- onveilig-ambivalent: een opvoeder die veel moeite heeft met eigen emoties
- onveilig-gedesorganiseerd: een onvoorspelbare opvoeder die beangstigend is

Sensitief-responsief reageren

Als pleegouder kun je de gehechtheidsrelatie met je pleegkind verbeteren door emotioneel beschikbaar te zijn, sensitief te reageren, te mentaliseren en voorspelbaar te zijn in je gedrag. De interventies werken hier dan ook vaak aan. Opvoedinterventies kunnen helpen om de sensitiviteit van pleegouders te verbeteren. Daarnaast kunnen deze opvoedinterventies ervoor zorgen dat gedragsproblemen bij kinderen verminderen, en dat stress bij jou als pleegouder afneemt.

Bron: pleegzorg.nl

Wat zijn de belangrijkste veranderingen door de jaren heen?

"Ik denk dat we lang hebben geprobeerd kinderen en pleegouders te beschermen voor grote emoties, maar we weten nu dat dit niet helpend is. Het is veel beter om met mensen samen deze te dragen, ook als een plaatsing wordt afgebroken of een rechter beslist dat een kind terug naar de ouders moet. Ik denk dat we hier nu veel stappen in aan het zetten zijn. Maar we zijn er nog niet, vooral niet in het ondersteunen en positioneren van de pleegouders. Ik heb een vriendin wiens pleegkind zich gesuicideerd heeft. Zij had hier veel verdriet van, maar voor haar als pleegouder was geen rol weggelegd. Ook vanuit de omgeving was er maar weinig begrip voor hoeveel impact dit maakt op jou als pleegmoeder. Ook jij gaat door een rouwproces, het is ook jouw kind dat is overleden."

"Twintig jaar geleden werd gezegd dat je de emoties van het kind moet benoemen, bijvoorbeeld: 'jij bent boos'. Ik zou dat willen nuanceren. Vanuit therapeutisch oogpunt is het beter het kind een keuzemenu aan te bieden, zoals: 'Ik zie dat er iets is. Is het boos? Is het bang? Is het geïrriteerd?' Samen onderzoeken welke emotie het is. Het kind zegt dan misschien: 'Ik ben woedend!'. Als je voor het kind invult wat het voelt, dan gaat het jouw woorden gebruiken, terwijl dit misschien niet helemaal klopt."

"Toen ik studeerde dacht men dat de hechting af was als het kind 5 of 6 jaar oud was. Dat gaten op hersenscans gaten zouden blijven. Maar nu weten we uit neurobiologisch onderzoek en klinische praktijk dat ons brein tot op hoge leeftijd veranderbaar is. Zo ook onze manier van relaties aangaan. Wel is het zo dat je hersenen minder verbindingen aanmaken naarmate je ouder wordt. Je moet het nieuwe patroon vaker herhalen. Ik merkte dit zelf toen mijn kind van destijds 12 jaar oud piano leerde spelen. Ik ging meedoen want ik heb het zelf ook altijd willen leren. Ik merkte dat ik het wel kon, maar bij mij ging het minder vloeiend dan bij mijn kind. Misschien is dat wel de boodschap: er is altijd vooruitgang te boeken. In hoeverre dat tot een optimaal resultaat leidt, is afhankelijk van tijd, geduld en eindeloos oefenen en herhalen. Ik zie dat in mijn praktijk gebeuren. Heel bijzonder."

Vertrouwd raken met verborgen krachten: drie boekentips

Na het interview ontdekten we Anneke Vinke met een warm voorwoord in drie kinderboeken die recent in het Nederlands beschikbaar zijn gekomen:

- **Hoe Victor het varken uit de tranenrivier ontsnapte**
  Een verhaal over gescheiden zijn van mensen van wie je houdt.
- **Het enge avontuur van Kiki en Koen**
  Een verhaal over hoe je kunt herstellen van een angstige ervaring.
- **Hoe Willem de wolf zijn geheime kracht vond**
  Een verhaal over hoe je door moeilijke tijden komt.

Volgens Anneke zijn het drie pareltjes waarmee volwassenen kinderen van meet af aan vertrouwd kunnen maken met hun verborgen krachten, met lichamelijke (verdedigings)reacties en sensaties. Wanneer kinderen in contact met hun lichaam kunnen staan, krijgen ze vaardigheden mee die van onschatbare waarde zijn voor de rest van hun leven. De gedragingen van ons lichaam vertellen een verhaal, vaak een verhaal wat in deze boeken wordt aangeduid met de verborgen kracht.

Wanneer een kind overweldigd raakt doordat het iets meemaakt dat te groot is om te bevatten, schakelen de talige delen van de hersenen zich uit. Door het gevaar neemt het lichaam het over door heel snel te reageren. Er is (nog) geen verhaal, maar er is wel een automatische lichaamsreactie: vluchten, vechten of bevriezen. Die overlevingsreacties zijn nodig op momenten waarin er iets gebeurt wat het kind nog niet eerder meemaakte en waardoor het in de war, angstig of gestrest raakt. Deze reactie is erop gericht om het kind veilig te houden. Pas veel later, als er weer rust is en het lichaam kalm is, kunnen de woorden en het verhaal komen. Soms verankert zo'n overlevingsreactie zich en blijft het kind doen wat het deed in die moeilijke situatie, ook al is dat nu niet meer nodig. Wegduiken voor de juf die dichterbij komt om een som uit te leggen, kan een reactie zijn die gebaseerd is op het verleden met een ouder waarbij er risico was om een pak slaag te krijgen. Een reactie die niet meer nodig is, maar nog verankerd ligt in het lichaam. Het brein heeft onthouden wat werkzaam bleek.

De auteurs van deze prachtige serie van drie kinderboeken gaan in op de verborgen reacties aan de hand van geïllustreerde verhalen met dieren in de hoofdrol. Ze onderzoeken wat de reacties oproept, welke rol zintuigelijke prikkels (geur, kleur, geluid, sensatie, aanraking) spelen en wat er gebeurt. De verhalen kunnen ouders, kinderen en hulpverleners helpen om te praten over wat er gebeurt in het lijf, er contact mee te maken en er blij mee te zijn omdat het heeft geholpen in moeilijke tijden. Maar ook wat er nu gedaan kan worden aan een reactie die vanzelf komt wanneer het niet meer nodig is. Het zijn met recht verborgen krachten, maar ze zijn lang niet altijd nodig.

Aan het eind van elk boek staan tips om samen met het kind over de inhoud van het boek na te denken en te praten. Ook worden er suggesties gegeven voor activiteiten met het kind om het verhaal spelenderwijs een plekje te geven. En er is nuttige achtergrondinformatie beschikbaar voor de volwassene, zoals troosten bij gehechtheidsprotest, co-regulatie of het bevorderen van geïnternaliseerde hechting.

Gaat het nog steeds wel eens mis?

"Heleas worden nog steeds belangrijke beslissingen genomen op basis van verkeerde inzichten. Ik kan me herinneren hoe boos ik was nadat een rechter een meisje had laten terugkeren naar haar ouders omdat ze toch al onveilig gehecht was. Volgens de rechter kon dit toch niet meer veranderen en maakte het dus niet meer uit waar ze op zou groeien. De moeder wilde graag en er was zoveel gedoe dus ze kon net zo goed terug, aldus de rechter. Maar dit besluit was gebaseerd op een inzicht dat gewoon niet klopt. Als een kind onveilig gehecht is en de moeder is de bron van die onveiligheid, dan kan het kind niet zomaar terug en is het misschien beter af in een pleeggezin met een contactregeling en begeleiding van de moeder. Er werd lang van uitgegaan dat onveilige gehechtheid niet reparabel is, maar uit hersenscans van meer recente onderzoeken blijkt dat dit wel degelijk kan."

Klopt het dat kinderen 50 jaar geleden vaker in tehuizen werden geplaatst dan nu?

"Cijfers heb ik niet paraat, maar uit onderzoek blijkt dat groepsopvoeding helemaal niet goed is voor kinderen, zeker niet voor heel jonge kinderen. Vanaf de jaren '90 is hier onderzoek naar gedaan. Als een kind door enkele vaste verzorgers wordt opgevoed die sensitief en responsief reageren zijn enorme verschuivingen in de hechting merkbaar. Kinderen ontwikkelen veel vaker een veilige hechting of misschien vermijdend of ambivalent, maar lang niet zo vaak de gedesorganiseerde hechting. Dit is het bewijs dat een tehuis met veel wisselende gezichten niet goed is voor een kind. Gelukkig is dit inzicht inmiddels doorgedrongen in de jeugdzorg en worden heel jonge kinderen bijna altijd in gezinnen geplaatst. Bij voorkeur is er bij die plaatsing een goede verbinding met hun geboortegezin. Immers, daar draait het om bij pleegzorg: verbinden rondom het kind."

Door Chretienne Peeters

Anneke heeft onlangs een podcast gemaakt over hechtingsproblematiek bij geadopteerde kinderen en pleegkinderen. Die is hier te beluisteren.

Over- of terugplaatsing van pleegkinderen

Volgende pagina

Overplaatsing of terugplaatsing van pleegkinderen

Toetsing door de rechter ontbreekt bij gezinshuizen

Het zal je als pleeg- of gezinshuisouder bekend in de oren klinken: een kind dat een jaar in een pleeggezin verblijft, mag niet zomaar over- of teruggeplaatst worden. Zo'n verplaatsing moet namelijk getoetst worden door de kinderrechter. Althans, in bepaalde situaties... Wanneer het nu wel of niet moet, dat is nog best ingewikkeld. Zo kan dat alleen in een bepaalde juridische context, en is de regeling voor pleeggezinnen anders dan voor gezinshuizen. Een probleem dat uit recent onderzoek naar voren kwam, is dat kinderen in gezinshuizen zomaar overgeplaatst kunnen worden zonder toetsing van de kinderrechter, ook wanneer zij al lange tijd in dit gezinshuis wonen. Hoe zit dat?

De wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen

Laten we beginnen bij de wet die dit regelt: de wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen. Deze wet is in 2015 samen met de Jeugdwet ingevoerd. Beide wetten hebben te maken met jeugdbescherming, maar ze hebben betrekking op een ander aspect daarvan. In de Jeugdwet staat de uitvoering van de jeugdbescherming centraal. Sinds de invoering van die wet zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor vrijwillige jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdhulpverlening (ook wel: decentralisatie van de jeugdzorg). De wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen gaat over de juridische maatregelen die er zijn binnen de jeugdzorg, zoals de ondertoezichtstelling of de uithuisplaatsing. In deze wet staat in feite hoe deze maatregelen geregeld zijn.

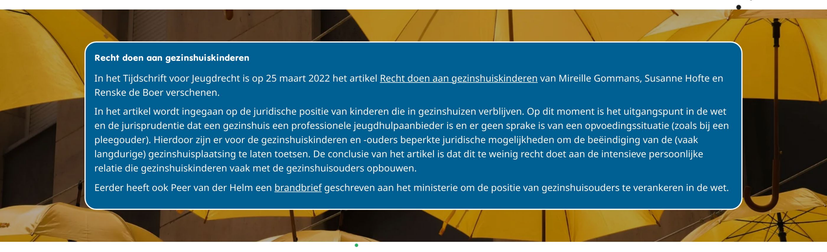
Zo staat er bijvoorbeeld in de wet wat de gronden zijn voor een uithuisplaatsing. Met andere woorden: wanneer is een uithuisplaatsing van een kind te verantwoorden, waar moet dan aan voldaan zijn? In de wet staan ook verdere juridische procedures vermeld. Bijvoorbeeld: wanneer de gecertificeerde instelling een uithuisplaatsing (in het kader van een ondertoezichtstelling) na 2 jaar wil verlengen, dan moet dit getoetst worden door de Raad voor de Kinderbescherming. En zo verplicht de wet ook een 'rechterlijke toets bij terug- of overplaatsingen van uithuisgeplaatste minderjarigen die een jaar of langer in een pleeggezin hebben verbleven'. Bij dat aspect is gebleken dat gezinshuizen een zwakkere positie hebben dan pleeggezinnen. Voordat dit toegelicht wordt, is het belangrijk om uit te leggen wat die rechterlijke toetsing inhoudt.

Rechterlijke toetsing na verblijf van (minstens) één jaar

In essentie gaat het om het volgende: als een kind een jaar of langer in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin woont, dan mag de gecertificeerde instelling het kind niet zomaar overplaatsen (bijvoorbeeld naar een ander pleeggezin) of terugplaatsen (naar de ouders). Wanneer de gecertificeerde instelling besluit tot over- of terugplaatsing, dan moet dit eerst worden voorgelegd aan de kinderrechter.

In september 2022 is een onderzoek naar de wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen gepubliceerd, waarin onderzocht is of de doelen van de wet behaald zijn. Deze verplichte rechterlijke toets is in de wet opgenomen om de stabiliteit en continuïteit binnen pleegzorg te waarborgen, door onnodige verplaatsingen van kinderen tegen te gaan. In het onderzoek kwam naar voren dat er in de praktijk positief gedacht wordt over dit onderdeel in de wet. Een rechter zei bijvoorbeeld: "Ik denk dat het heel goed is dat wij toetsen of een overplaatsing op een juiste grondslag is gebeurd".

Er kwamen in het onderzoek echter ook knelpunten over deze rechterlijke toets naar voren, die vooral gaan over de toepassing van die wet bij pleeggezinnen en in het kader van een ondertoezichtstelling. Over- of teruggplaatsingen bij gezinshuizen en plaatsingen in het kader van voogdij worden namelijk niet op deze manier getoetst. Wanneer de gecertificeerde instelling de voogdij uitoefent over een pleegkind gelden er andere regels: ook dan mag het kind niet zomaar overgeplaatst worden bij verblijf van een jaar of langer in het pleeggezin, maar in die situatie kunnen pleegouders zich beroepen op het blokkaderecht. Dit betekent dat wanneer pleegouders niet akkoord gaan met de overplaatsing, dit alsnog langs de rechter moet. Dat er bij verschillende juridische maatregelen (ondertoezichtstelling c.q. voogdij) een andere procedure is, is behoorlijk verwarrend.

Recht doen aan gezinshuiskinderen

In het Tijdschrift voor Jeugdrecht is op 25 maart 2022 het artikel Recht doen aan gezinshuiskinderen van Mireille Gommans, Susanne Hofte en Renske de Boer verschenen.

In het artikel wordt ingegaan op de juridische positie van kinderen die in gezinshuizen verblijven. Op dit moment is het uitgangspunt in de wet en de jurisprudentie dat een gezinshuis een professionele jeugdhulpaanbieder is en er geen sprake is van een opvoedingssituatie (zoals bij een pleegouder). Hierdoor zijn er voor de gezinshuiskinderen en -ouders beperkte juridische mogelijkheden om de beëindiging van de (vaak langdurige) gezinshuisplaatsing te laten toetsen. De conclusie van het artikel is dat dit te weinig recht doet aan de intensieve persoonlijke relatie die gezinshuiskinderen vaak met de gezinshuisouders opbouwen.

Eerder heeft ook Peer van der Helm een brandbrief geschreven aan het ministerie om de positie van gezinshuisouders te verankeren in de wet.

Verschil tussen pleeggezinnen en gezinshuizen

Dat de verplichte toets bij overplaatsing alleen geldt voor verblijf in een pleeggezin, maakt het nog ingewikkelder. Overplaatsing van een kind dat (in het kader van een ondertoezichtstelling) al minstens een jaar in een gezinshuis verblijft, hoeft dus niet verplicht door de rechter getoetst hoeft te worden. Dat is niet alleen verwarrend en complex, maar zorgt er ook voor dat kinderen in gezinshuizen minder beschermd worden tegen onnodige overplaatsingen.

Kinderrechters zijn het unaniem met elkaar eens dat dit zou moeten veranderen. Zo zei één van hen in het onderzoek: "Schandalig dat dit niet geldt voor kinderen in een gezinshuis!" Er wordt niet begrepen waarom het familieleven dat wordt opgebouwd in gezinshuizen geen bescherming toekomt, terwijl dat wel zo is bij familieleven van het kind met de pleegouders. De verschillen tussen pleeggezinnen en gezinshuizen zijn er bovendien ook bij het eerdergenoemde blokkaderecht: het blokkaderecht in het kader van voogdij is ook alleen bedoeld voor pleeggezinnen, en niet van toepassing op gezinshuizen.

Conclusie

Kortom, in het onderzoek naar de wet Herziening kinderbeschermingsmaatregelen zijn duidelijke verschillen naar voren gekomen wat betreft juridische regelingen voor gezinshuizen en pleeggezinnen. Het komt er op neer dat kinderen die in een gezinshuis wonen, zomaar overgeplaatst kunnen worden zonder toetsing van de kinderrechter, ook wanneer zij al lange tijd in dit gezinshuis wonen. Daarmee is er in gezinshuizen dus minder bescherming dan in pleeggezinnen, of het nu gaat om een ondertoezichtstelling (geen verplichte rechterlijke toets) of voogdij (geen blokkaderecht).

Een aanbeveling die voortkomt uit het onderzoek is dan ook om de positie van gezinshuizen in beide contexten te versterken. Dat zou kunnen door de rechterlijke toets bij over- en terugplaatsingen in het kader van een ondertoezichtstelling ook verplicht te maken bij gezinshuizen, en/of door het blokkaderecht bij voogdij ook mogelijk te maken voor gezinshuizen. Juridisch gezien kan dit de positie van (kinderen in) gezinshuizen versterken, zodat dit meer in balans is met de pedagogische werkelijkheid waarin ook in gezinshuizen een familieband opgebouwd wordt. Daarnaast is de complexiteit van dit soort juridische procedures ook een algemeen aandachtspunt, want hoewel de positie van pleeggezinnen in dit geval sterker is dan die van gezinshuizen, blijft het verwarrend wanneer welke regeling nu van toepassing is.

Het onderzoek naar de wet Herziening kinderbescherming is uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit Leiden, o.l.v. Mariëlle Bruning (hoogleraar Jeugdrecht). Het rapport is hier te vinden.

Door Daisy Smeets

Als pleegouder kun je van levenslange waarde zijn!

Ondanks dat John sinds 1 november 2022 bestuurder is geworden van de jeugdhulporganisatie Entrea lindenhout en hij een drukbezet persoon is, maakt hij graag tijd voor een persoonlijk gesprek. We blikken terug op meer dan 40 jaar ervaring in de jeugdzorg, waarbij werk en privé door elkaar lopen. John heeft in de loop der jaren – naast zijn werkzaamheden als groepsleider, ambulant hulpverlener, manager en bestuurder – meer dan 25 pleegkinderen opgevangen, eerst als alleenstaande pleegouder en later met zijn partner en gezin. We praten over de invloed hiervan op zichzelf als mens en hoe dit doorwerkt in beleid.

© Rutger Hollander Fotografie

John is opgegroeid in Zuid-Limburg: "Ik heb het geluk gehad, dat ik in het opgroeien een voortdurende veilige omgeving heb gekend. Ik ben vrij vrolijk opgegroeid. Tegelijkertijd was ik een peinzend mannetje, ik maakte me druk over van alles en nog wat, en over dingen die ik oneerlijk vond of niet vond kloppen. Op de middelbare school ben je allemaal bezig met richting kiezen en voor mij was toen wel duidelijk: ik ga met kinderen werken!" John ging psychologie studeren en begon naast zijn studie in 1981 te werken als groepsleider bij het wegloophuis. Na een paar jaar resulteerde dit in het pleegouderschap. John vertelt: "Vanuit de onvrede die ik ervoor in het vinden van goede vervolgplekken van jongeren, heb ik het besluit genomen om te gaan samenwonen met een aantal van die jongeren. Een combinatie van veel ontwikkelingsruimte voor jongeren in een los samenlevingsconstruct, maar wel met veel geborgenheid en veiligheid, dat wilde ik graag."

John was nog net geen 24 jaar toen hij een mentorhuis (zoals ze dat nu noemen) begon. Hij ging met een stevig inhoudelijk en bevlogen verhaal naar de woningbouw, uitkeringsinstantie en sprak met de plaatsende instanties. Het was begin jaren tachtig, en er was veel mogelijk. Het huis kwam er, plaatsende instanties hadden vertrouwen, de jongeren werden aangemeld en binnen een half jaar na de start woonden er zeven jongeren. Één van deze kinderen kwam als een 14-jarig meisje binnen en is nooit meer weggegaan. "Als jonge meid had zij al heel sterk: ik heb je nu gevonden en laat je nooit meer gaan. En ik had net zo sterk: ik wil voor haar het thuis zijn dat ze zoekt. En hoewel je nooit kunt voorspellen hoe dit soort verbindingen zich verder ontwikkelen, kunnen ze soms een levenslange waarde hebben. Ze is mijn pleegdochter gebleven, ik ben nu de opa van haar kinderen. Dat is rijkdom!"

➡ John heeft samen met Yvonne Aartsen en Marieke Klein-Entink een boek geschreven over blijvende verbindingen binnen de pleegzorg, 'Bij elkaar blijven'. Lees het interview met Yvonne Aartsen over het boek in dit magazine.

Met één formulier werd je pleegouder

Plaatsing en screening in de jaren 80 ging echter op een andere manier dan nu. John vertelt hierover: "Van gezinsvoogden, maatschappelijk werkers tot medewerkers van een Jongeren Adviescentrum: de bevoegdheid tot plaatsing was breed verdeeld. Met één formulier naar het VWS was het geregeld. Er was geen research, geen voorbereidingscursus, geen matchingsproces en maar heel weinig begeleiding. Er waren nauwelijks standaarden of voorschriften en heel weinig bureaucratie. Dat kon voor jongeren heel goed uitpakken. Maar het was ook riskant. En als er dingen misgaan, komt er altijd een maatschappelijke reactie. Toen werd gedacht: we moeten het toch echt meer gaan borgen." In de wet op de jeugdhulpverlening in 1989 wordt pleegzorg als officieel onderdeel van jeugdzorg gezien, waarna ook de gezinsvoogdij en pleegzorg verschillende organisaties werden. John en zijn vriendin zijn toen pleeggezin geworden bij jeugd onder dak (*red.* dat uiteindelijk een onderdeel is geworden van het huidige Entrea lindenhout). Ze waren crisispleegouder voor pubers die soms kort en soms jarenlang bleven. John: "Ik heb zoveel kinderen voor het eerst aan tafel gezien, stijf van de spanning. Wat voor impact een uithuisplaatsing heeft tot in de ziel van het kind. Als je zo'n kind in de ogen kijkt, je ziet het bleke neusje en alles in jou roept: Stel dat kind gerust! Die ervaringen van toen ik pleeggezin was, helpen nog steeds erg in de rol die ik nu heb."

Pleeggezinbegeleider als spiegel

Begeleiding was er in het begin van Johns pleegouderschap niet. De plaatser kwam een enkele keer langs. John: "Op basis van intuïtie en common sense probeerde je de goede dingen op het goede moment te doen. Je ziet gedrag van het kind, de manier waarop het zich tot jou als pleegouder, het huis en je eigen kinderen verhoudt. Gelukkig waren we goed in het kalm reageren." Aan het eind van de jaren 90 werd de pleegzorg centraal georganiseerd, wat ervoor zorgde dat de instelling voor pleegzorg nu ook de pleegouders ging begeleiden. John: "Plotsklaps werd pleegzorg een aanbod van hulpverlening. Toen kregen we voor het eerst met begeleiders te maken. In eerste instantie was die er voor jou als pleegouder." John heeft het daadwerkelijk gevoeld; de kwetsbaarheid bij zichzelf en zijn partner als pleegouders en de impact die pleegzorg heeft op je leven, je gezin en relatie. Hij vertelt: "Je kunt er echt zeer van hebben. Bijvoorbeeld een kind dat teruggaat naar een ouder, waarvan je weet: dat zit nog niet goed. Wat is je rol dan? Hoe verdraag je dat? Daar hoort begeleiding bij. Feitelijk moet een pleegzorgbegeleider stevig de spiegel voor durven houden en tegengas durven geven. Maar dat is soms heel moeilijk voor begeleiders: je vraagt immers iets van pleegouders dat je niet van jezelf vraagt. Jij gaat als begeleider na het gesprek weer naar huis. Het kind blijft bij de pleegouders, en als er spanningen zijn, dan blijven ook die bij de pleegouders. Dat maakt begeleiders soms te voorzichtig naar pleegouders. Hoever durf je te gaan in je reflectie?"

Zullen we het samen gaan doen?

Met het al in 2014 inzetten van de route 'van gedelegeerd naar gedeeld opvoederschap', liep Entrea lindenhout voorop in pleegzorgland. Er liepen wel trajecten waarbij de positie van ouders veel steviger werd ingevuld (Prima Pleegzorg, Limburg). Daar werd dan ook van geleerd, om vlak aan de vooravond van de transitie te komen tot een flinke koersverandering. Entrea lindenhout had een grote ambulante tak, het werken met ouders was een gegeven, maar in de pleegzorg kwam dat aanvankelijk nog niet goed uit te voeten. Er was veel draagvlak in de organisatie om daar wél een draai in te maken. Eigen ervaringen helpen daarbij. John vertelt: "In mijn tijd als pleegouder heb ik door schade en schande geleerd hoe je als pleegouder wel of niet de verbinding met ouders kunt bevorderen. De natuurlijke reflex die ik als jonge pleegouder had was: ik zal je beschermen! Om ze te behoeden voor nog meer kwetsuren. Hiermee heb ik menig ouder buiten de deur gehouden en daarmee gemerkt hoe weinig vruchtbaar dat was. Een voorbeeld van hoe het niet moest, is een jongere die zijn haren zwart wilde verven. Na zijn zakgeld kwam hij met een zwarte kop haren terug. Hij was eerst langs zijn moeder geweest om te laten zien dat het nu wel mocht wat hij al jaren niet mocht. Waardoor de samenwerking met die moeder een stuk moeilijker werd.

Op initiatief van de jongere had ik met sommige ouders wel intensief contact. Daarmee zag ik hoe groeizaam dat weer kon zijn. Er was in die tijd geen begeleider die daarop wees. Vanaf eind jaren 90 gingen mijn partner en ik steeds meer met ouders doen. De geruststelling voor het kind als ze zien: die volwassenen trekken samen op. De simpele vraag 'Zullen we het samen doen?' geeft zoveel ruimte om de rol als ouder te blijven pakken. Ik voelde me andersom ook ondersteund door die ouders." Binnen Entrea lindenhout was er naast draagvlak ook veel denkkracht op dit gebied. Yvonne Aartsen en Marieke Klein Entink deden onderzoek en schreven er over. Gé Haans, die heel veel met dit thema bezig was, schreef mee. Daarmee wordt de bodem van het gedachtengoed steeds steviger.

Eigen kinderen in een loyaliteitsconflict

In 2018 zijn het Nji en de NVP gestart met het project 'Eigen kinderen, een vergeten groep', omdat er een groeiend besef is dat eigen kinderen van pleegouders belangrijk zijn om een pleegzorgplaatsing goed te laten verlopen. John noemt dit thema nog vers en in ontwikkeling, al heeft hij zelf ondervonden hoe belangrijk het is: "Toen mijn kinderen nog klein waren en de pleegkinderen puber, was het voor mijn kinderen alleen maar rijkdom. De pubers gingen voorlezen en samen spelen. Zonde is ook zo weinig bedreigend, authentiek en ontwapenend voor zo'n puber. Toen we in de fase kwamen dat onze eigen kinderen ook puber werden en even oud als de pleegkinderen werd het ingewikkelder. Daar heb ik geleerd dat eigen kinderen in een loyaliteitsconflict kunnen komen tussen een pleegkind, zichzelf en ons. Ze weten hoe moeilijk zo'n kind het al heeft, dus ze beschermen zo'n kind. Ze weten ook hoe belangrijk het pleegouderschap voor de ouders kan zijn, dus zijn ze voorzichtig, of verzwijgen ze waar ze zelf misschien tegen aanlopen. Pas toen wij er heel concreet naar vroegen in ons gezin, werd duidelijk dat ze dus al een tijd voorzichtig aan het manoeuvreren waren."

➡ Lees het artikel over eigen kinderen in dit magazine.

Basiskennis is vergroot

Zo is de kennis en kunde rondom de pleegzorg in de afgelopen jaren enorm gegroeid. John vertelt dat hechting altijd al een thema is geweest in de pleegzorg: "Maar de kennis van hechting heeft zich verdiept. Eerst was het uitgangspunt na de start van de plaatsing even geen contact met ouders. Laat het kind eerst maar landen. Achteraf denk ik: hoe fout is dat! Ik heb hier een paar keer met Femmie Juffer over gesproken en gelukkig werd ook in die gesprekken duidelijk dat hechten aan pleegouders niet betekent dat je moet 'onthechten' aan je eigen ouders. Daarbij is het samenspel met die ouder dus weer belangrijk.

Trauma is echt iets van de laatste jaren. Hiermee kwam het besef: hoe reageren wij eigenlijk op gedrag voortkomend uit de traumа's van kinderen? Pleegouders hebben, zoals alle mensen, de logische neiging om te reageren vanuit wie ze zelf zijn, vanuit hun eigen karakter en socialisatie. En ze kunnen moeilijk gedrag van een ander - net zoals heel veel andere mensen dat doen - snel op zichzelf betrekken, waardoor die primaire reactie versterkt wordt. Kalm reageren op moeilijk gedrag is een kunst op zich. Maar met genoeg kennis van zaken, bijvoorbeeld op het gebied van de impact van trauma op het gedrag van een kind, laat die kunst zich wel onder de knie krijgen. Daarnaast bestaat er veel verwarring tussen hechting en loyaliteit. Dat zijn twee hele andere grootheden, die weliswaar over elkaar heen tuimelen, maar die je goed moet weten te onderscheiden. Je kunt enerzijds als kind bij pleegouders wonen en daar ook gehecht zijn, en anderzijds heel loyaal zijn aan een moeder die je maar heel weinig ziet omdat ze in een psychiatrische inrichting woont. Die gedachte wordt nu steeds meer gedragen." De thema's samenkomen met ouders, eigen kinderen van pleegouders, loyaliteit, hechting en trauma zijn steeds meer in beeld gekomen. John: "Ik denk dat we daar nu in onze kennisagenda echt in aan het groeien zijn, maar tegelijkertijd is het ook nog grijl."

Een tandje minder

Ook al heeft de pleegzorg de afgelopen veertig jaar een enorme ontwikkelslag gemaakt in het beter helpen van kinderen, pleegouders, biologische ouders en de eigen kinderen van pleegouders, John heeft toch nog wensen voor de toekomst: "Iets dat intrinsiek een participatiesamenleving is, de ene burger helpt de ander, hebben we heel erg geprotocolleerd. Ook dingen die van nature goed zouden kunnen gaan, zoals een opa die zijn kleinkind opvangt. Dat soort netwerkoplossingen trekken wij het stelsel in, zodat het geborgd is. We kunnen ze nauwelijks financieel of inhoudelijk ondersteunen zonder het te formaliseren. We vermijden hiermee risico's, maar vergroten de bureaucratische druk. Zou dat niet een tandje minder kunnen? Maar op het moment dat er iets fout gaat, dan staan alle zoeklichten erop. Dingen die goed gaan, krijgen weinig beeld." Die wensen motiveren John om voorlopig nog een tandje bij te zetten!

Door Karin Zanin

Meer informatie op pleegzorg.nl

Over de begrippen loyaliteit, gehechtheid, trauma en gedeeld opvoederschap heeft pleegzorg.nl interessante informatie. Lees verder in de bibliotheek!

Jazz: ‘Probeer op jezelf te vertrouwen en wees lief voor jezelf’

Lily opperde tijdens de redactievergadering: ‘Ik zou graag een artikel schrijven over de stem van pleegkinderen!’ Dat was niet aan dovemansoren gericht. Er ontstond een drieluik waarin Jazz Giltay (15 jaar), Lyona Rose (32 jaar) en Marianne van Sommeren (50 jaar) hun ervaringen als pleegkind delen.

Jazz Giltay (15 jaar). Zijn favoriete vak op school is gamedesign. Hij ontwerpt dan zijn eigen spelletjes op de computer. Jazz heeft in meerdere pleeggezinnen gewoond. Toelichting foto: Jazz met escaperoomboek, wat alles te maken heeft met zijn favoriete vak gamedesign.

Jazz is een pleegkind met autisme. Toen hij twee maanden oud was, ging hij naar een crisispleeggezin. Voor Jazz en zijn zus was het niet veilig thuis. Toen hij 1 jaar was, kreeg hij twee moeders die meerdere pleegkinderen hadden. Zijn zus ging daar eerst ook wonen, maar zij verhuisde na een jaar naar een andere plek. Op zijn zevende ging hij naar zijn huidige pleeggezin, nadat zijn pleegmoeders uit elkaar gingen.

In het nieuwe pleeggezin is hij enig kind. Hij heeft het ontzettend naar zijn zin. Zijn pleegvader is een grapjas en de lach van zijn pleegmoeder vindt hij heel leuk.
‘Ze houden van elkaar,’ zegt Jazz.
De pleegouders laten zich begeleiden in plaats van dat alle hulpverleners Jazz gaan begeleiden, anders was het te veel verschillende begeleiding, en dus te veel personen om Jazz heen. Jazz heeft vier moeders waar hij allemaal nog contact mee heeft. Hij heeft een grote familie. Zijn biologische moeder heeft een nieuwe vriend en met die partner kinderen, zijn halfbroertje en -zusje. Dat vindt hij superleuk. Zijn biologische vader heeft hij lang niet meer gezien, maar daar komt binnenkort verandering in. Samen met zijn zus gaat hij hem ontmoeten.

Het onderwerp jeugdhulp kwam op zijn school tijdens de les ter sprake. Toen heeft Jazz verteld dat hij een pleegkind is en bleek er nog een ander pleegkind in zijn klas te zitten. De kinderen in zijn klas reageerden positief. Dat was voor hem een opluchting omdat hij er mocht zijn. Hij had dit niet eerder verteld, bang voor negatieve reacties.

Jazz heeft een tip voor pleegkinderen: ‘Probeer op jezelf te vertrouwen en wees lief voor jezelf. Als je je rot voelt, praat dan met je pleegouders, pleegzus of -broer.’ Zelf wordt Jazz rustig als hij hun hond Dante aait.

Marianne van Sommeren (50 jaar) is projectsecretaris. Zij kent haar man 25 jaar en ze hebben twee zoons van 17 en 21. Marianne was 8 toen ze in een pleeggezin terechtkwam.

Marianne is op haar vierde met haar twee broers en een zus uit huis geplaatst. Haar oma zag dat ze verwaarloosd werden en trok aan de bel. Zij kwam met haar broers en zus in een kindertehuis terecht.
Toen ze zeven was kwam ze samen met haar zus bij haar huidige pleegouders en haar broers gingen naar een ander pleeggezin. Zij en haar zus waren toen nog alleen in het gezin. Later kwamen er nog twee pleegkinderen bij en toen zij en haar zus niet meer thuis woonden in het pleeggezin kregen haar pleegouders twee eigen kinderen. Haar pleegouders zorgden dat zij hun biologische moeder een keer in de zoveel tijd zagen. Maar haar moeder annuleerde de afspraak altijd, omdat ze dat mentaal niet aankon. Dat was voor Marianne en haar zus heel verdrietig. Inmiddels zijn haar biologische ouders overleden.
‘Ik kan me de begeleiding niet goed herinneren, die was er toen ook niet zo. Haar ouders stonden daar alleen in. Dat is nu wel anders,’ zegt ze.
Haar pleegouders beschouwt ze als haar ouders. Ze heeft goed contact met hen. Zij en haar zus hebben nog steeds een plek in het gezin. Ook heeft ze contact met haar broers.
Naast haar gezin, is haar hond haar grote liefde. Als zij zich rot voelt, dan aait ze de hond en ontvangt ze zoveel liefde. Als Marianne terugkijkt naar pleegzorg vroeger ten opzichte van nu, dan vindt zij het heel waardevol dat pleegzorg bestaat: ‘Het is heel belangrijk dat er veiligheid is voor een kind en dat je van een kind houdt. Iedereen probeert dat op zijn manier goed te doen. Maar je kunt nooit de liefde die een kind gemist heeft opvullen, hoeveel je er ook in stopt, Het is belangrijk dat de pleegzorg er voor de match en de begeleiding is.’

Huisdieren vormen een belangrijke basis voor kinderen en volwassen. Een huisdier maakt je gelukkig en het is gewoon heel fijn om een huisdier te hebben. Daarnaast hebben ze ook positieve effecten op de mentale en lichamelijke gezondheid.

Lyona Rose (32 jaar) is schrijver en sociaal pedagogisch hulpverlener. Vanaf haar derde groeide ze op in een pleeggezin.

Lyona werd samen met haar zusje uit voorzorg uithuisgeplaatst door de kinderbescherming. De zusjes werden samen in een crisisopvang geplaatst en daarna in een crisis-pleeggezin. Vervolgens werden de zusjes van elkaar gescheiden en kwamen ze beiden in een ander pleeggezin terecht.

De pleegouders van Lyona hadden nog geen andere kinderen waardoor Lyona vier jaar het enige kind was in het pleeggezin. Daarna kwam haar pleegbroertje ook in het pleeggezin wonen en een paar jaar later besloten de pleegouders om nog een pleegkind in huis te nemen, een pleegzusje.

Kort nadat het jongste pleegzusje was geplaatst, werd haar pleegmoeder onverwacht zwanger en twee weken na de geboorte van hun biologische zoon kwam de pleegvader te overlijden. Lyona was destijds tien jaar en kreeg weer te maken met verlies van een ouder, maar nu voorgoed.

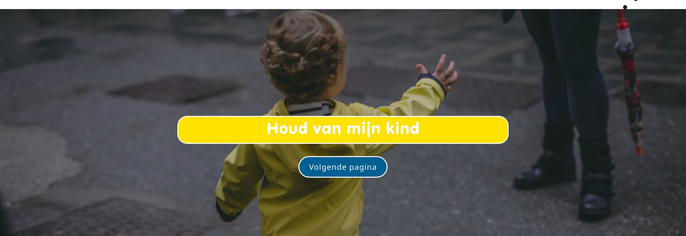
Lyona heeft de pleegzorgwerkers als liefdevol ervaren voordat haar pleegvader kwam te overlijden. Daarna werd het grimmiger in het pleeggezin. Het gedrag van haar pleegmoeder sloeg om en ze hield jeugdzorg wat meer weg van het gezin.

Achteraf heeft Lyona geleerd dat het belangrijk is om als pleegkind altijd open en eerlijk te blijven naar de pleegzorgwerkers, ook als er dingen gebeuren in het pleeggezin die niet kunnen, zodat zij je kunnen helpen.

Lyona herkent zichzelf in wat Jazz zegt, “Wees lief voor jezelf en vertrouw op jezelf.” Dat is iets wat zij heeft moeten leren als pleegkind: “Het vertrouwen dat ik als kind had in mijn biologische ouders was onbewust geschaad waardoor ik mezelf een tijd niet meer durfde te vertrouwen. Het was een lange weg en een grote uitdaging, maar het is uiteindelijk gelukt.”

Wat ze herkent bij Marianne is de verandering in pleegzorg ten opzichte van nu. De begeleiding was vroeger inderdaad anders. Ze is blij en dankbaar dat pleegzorg altijd in ontwikkeling is en ook meegroeit met de tijd, en nieuwe inzichten ontwikkelt.

Door Lily Monori van Dijken

Houd van mijn kind!

Hoe pleegzorg kan zorgen voor een blijvende verbinding

In 2022 werd voor de achtste keer de Week van de Pleegzorg georganiseerd. Op dinsdag 1 november gaf Burgemeester Marcouch uit Arnhem het startsein voor de #groenlichtactie. Tijdens de aftrap was ook de lancering van het nieuwe boek 'Bij elkaar blijven', geschreven door Yvonne Aartsen, John Goessens en Marieke Klein Entink. In het boek staan bijzondere, mooie en indrukwekkende verhalen over hoe pleegzorg kan zorgen voor een blijvende verbinding. De verhalen in het boek zijn stuk voor stuk hartverwarmend, de onvoorwaardelijke liefde en verbondenheid komen naar voren. We gingen met Yvonne in gesprek over het belang van deze verbindingen en wat ervoor nodig is om dit te laten ontstaan.

Opgroeien in twee families

De relatie tussen pleegkinderen en hun ouders is uiteraard één van de belangrijkste verbindingen. Voor het kind is het belangrijk om te voelen dat hij kind van zijn ouders mag zijn en het tegelijkertijd ook fijn mag hebben in het pleeggezin of gezinshuis. In 2019 heeft Yvonne meegeschreven aan het boek 'Opgroeien in twee families'. Hierin komt naar voren dat ouders en pleegouders met elkaar een tegengesteld proces doormaken. Ouders gaan de rol van de dagelijkse opvoeder loslaten, pleegouders bouwen dit juist op in het gezamenlijk opvoederschap. Yvonne vertelt: "Ouders zeggen: Houd van mijn kind! Laat zien dat je er alles voor doet! Ook al blijft het pijnlijk dat ze niet zelf voor het kind kunnen zorgen. Ze willen graag zien dat er liefde is voor hun kind. We zagen dat dit voor pleegouders ook heel belangrijk was om te horen, omdat je als pleegouder ook een drempel kan voelen om dat te tonen aan het kind waar de ouder bij is. Pleegouders mogen hun hart openen, maar zich wel altijd realiserend: dit kind brengt een eigen familie mee."

Open communicatie is de sleutel

Is het haar lange praktijkervaring, haar kennis op basis van onderzoek of zijn het de verhalen in het boek over verbinding? Het project 'Opgroeien in twee families' maakt dat Yvonne ziet dat de eerste sleutel voor een goed lopende samenwerking bij de pleegouders ligt. Yvonne: "Als je als pleegouders écht kijkt naar het pleegkind, dan zie je dat die voor altijd verbonden blijft met de ouder. Wat betekent dat je daar als pleeggezin hoe dan ook altijd ruimte voor moet vinden in jouw leven en in jouw huis."

Wat maakt dan bijvoorbeeld het verschil in goedlopende en niet goedlopende samenwerkingen? Om dat boven tafel te krijgen, heeft Yvonne de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd met ouders, pleegouders en hulpverlening. Bij een goedlopende samenwerking zeggen ouders: "Deze pleegouders hebben mij 'welkom geheten'. Ik mocht ook binnenkomen, ik mocht er zijn. Open communicatie is hierbij erg belangrijk. Een pleegkind is bijvoorbeeld op een doordeweekse dag jarig. Ga daarover in overleg met de ouder en vraag: 'Hoe gaan we dat doen?' In plaats van: 'Op zondagmiddag rond koffietijd ben je een uurtje uitgenodigd.' Dit betekent niet dat het altijd volgens de planning van ouders moet gaan, maar wees open over wat er bij jou wel en niet kan. Ook als er geen contact is met de ouder vanwege omstandigheden kun je het contact toch levend houden. Mag er bijvoorbeeld een foto van het kind met zijn ouder tussen de familiefoto's staan? Houd familie in beeld. Het is en blijft altijd een stukje van het kind."

5 gouden regels voor samenwerking

Yvonne verwijst naar de 5 gouden regels van samenwerking, opgesteld vanuit het onderzoek 'Centraal voor het kind', uitgevoerd in 2019 door de CHE in samenwerking met Entrea Iindenhout, Jeugdbescherming Gelderland en stichting Samen voor het kind. Dit project maakt onderdeel uit van het landelijk programma 'Versterken van de kracht van pleegouders'. Hier zijn 5 filmpjes over gemaakt. Daarin komt ook een filmpje over conflicten en meningsverschillen tussen pleegouders en ouders voor. Yvonne maakt dit concreet: "Realiseer je dat een samenwerking soms niet leuk is. Waar mensen samenwerken, zijn er soms wrijvingen of misverstanden. Accepteer dat je dan boos of teleurgesteld kan zijn en probeer erover te praten. Maar laat het daarna ook weer los en ga niet opstapelen! Soms is het langere tijd moeilijk of is er even geen contact mogelijk, maar blijf proberen de draad weer op te pakken. Jezelf realiserend dat je als mens ook onderdeel bent van eigen familie/vrienden of andere mensen die je tegenkomt. Daarbij zeg je ook niet - als iemand je niet groet of iets naars zegt - 'Jou hoef ik nooit meer te zien!' Nee, in het belang van de relatie tussen ouder en kind stap je daaroverheen of ga je het uitpraten.

Bij elkaar blijven: verhalen over pleegzorg en de verbinding die blijft

Ben je benieuwd naar het boek Bij elkaar blijven? Je kunt het bestellen bij uitgeverij SWP.

➡ Bestel Bij elkaar blijven

Begeleidingstaak

Yvonne ziet hierbij ook een belangrijke taak voor begeleiders die betrokken zijn bij pleegouders of gezinshuizen: "Zij kunnen de kwetsbaarheid van beide kanten stimuleren. Als je beiden kwetsbaar kan zijn, dan ontstaat er verbinding. Als pleegouders kun je best tegen de ouder zeggen dat je het ook even niet weet. Als een ouder weet dat pleegouders het zwaar hebben, omdat er bijvoorbeeld een overlijden in de familie is, kunnen zij op hun beurt ook steunend zijn voor het kind daarin."

Ook ouders zouden volgens Yvonne meer directief begeleid mogen worden in dit proces. Het verdriet van de ouder mag en moet erkend worden, maar tegelijkertijd ligt er nog steeds een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Yvonne: "Heb als begeleider het lef om een ouder te vragen: 'Wat ga jij nu doen om te zorgen dat dit een goede situatie wordt?' Het grote verdriet dat het kind niet thuis woont, betekent niet dat je ouders niet op hun eigen verantwoordelijkheid mag wijzen. Stel de vragen: 'Hoe kan jij ervoor zorgen dat het ook fijn is voor het pleeggezin of gezinshuis als jij daar komt? Wat kun jij bijdragen?' Dit kan heel helpend zijn in het gesprek en geeft ouders ook weer een stuk regie. Een voorbeeld hiervan komt van pleegouders die vertellen over de ouders van één van hun pleegkinderen die met Sinterklaas cadeautjes meebrengen voor alle kinderen in het pleegezin. Yvonne: "Als ouders kunnen bedenken: 'Niet alleen mijn kind woont daar, maar ook andere kinderen', dan geeft dit een gevoel van wederzijds respect."

Het begeleiden van alle betrokkenen bij een plaatsing in een pleeggezin of een gezinshuis, is een complexe taak voor de jeugdzorgwerker. In het project 'Opgroeien in twee families' kwam naar voren dat we te weinig aandacht besteden aan de begeleiding van het proces dat pleegouders en hun kinderen meemaken bij een plaatsing. We hebben de afgelopen jaren kennis ontwikkeld over het proces van ouders als hun kind uithuisgeplaatst wordt. We hebben kennis ontwikkeld wat het betekent voor pleegkinderen om op te groeien in twee families. Maar er was weinig besef van het proces dat pleegouders doormaken. Het is fijn dat we hier nu ook aandacht voor hebben in de begeleiding. Dit alles betekent ook dat het begeleiden van pleeggezinnen een complexe taak is. Pleegzorgmedewerkers hebben behoefte aan bijscholing in het systemisch werken om op een goede manier al deze betrokkenen te begeleiden in hun eigen proces, eenieder erkenning te geven en de onderlinge relaties te ondersteunen en te versterken.

Verbinding of hechting?

In het boek zijn ook voorbeelden te lezen over blijvende verbindingen die pleegkinderen hebben gelegd met pleegouders, pleegbroers en -zussen of andere belangrijke personen. Hoe kun je je verbinden als hechting in de basis vaak zo moeilijk is voor pleegkinderen?

Yvonne is hier duidelijk over: "Ik denk dat er altijd een menselijke behoefte is aan contact. Voor sommige kinderen is er afstand nodig, omdat ze het anders niet kunnen verdragen. Maar er is altijd een vorm van contact of omhulling nodig voor kinderen om op te kunnen groeien tot volwassene die kan functioneren in onze maatschappij. Daarvoor moet je kunnen geven en ontvangen en dat ontstaat vanuit contact en nabijheid. Ik weet uit mijn eigen ervaring als pleegouder dat het veel van je kan vragen als een kind dit van nature niet kan bieden. Soms is het een blijvende handicap, waarbij het kind of volwassene niet automatisch in staat is tot wederkerigheid. Als jij een te hoge verwachting hierin hebt, dan zegt dat iets over jouw behoefte. Wat het kind daarin kan laten zien, dat geeft betekenis. Femmie Juffer heeft ons geleerd dat we ons mogen hechten aan een kind en daarmee niet de mogelijkheid blokkeren dat het kind zich aan de ouder hecht. De relatie met pleegouders kan het kind weer helpen om vanuit dat herstel een band aan te gaan met zijn ouders of andere mensen die in zijn leven komen."

Door Karin Zanin

Lees- en luistertips volwassenen

Volgende pagina

Lees-, kijk- en luistertips voor volwassenen

Ben je op zoek naar een leerzaam, inspirerend, informatief of leuk boek over pleegzorg of geïnshuizen of naar een film of podcast? We hebben weer een hoop tips voor je! Heb je een suggestie voor een boek, podcast, film of iets anders dat we niet mogen missen? Laat het weten door een mailtje te sturen naar bijons@denvp.nl!

Een overzicht van kinderboeken vind je hier!

Ons huis = hun thuis

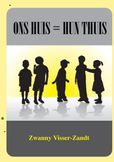
Auteur: Zwanny Visser-Zandt

Zwanny (auteur) en haar man zijn ruim 30 jaar lang een groot pleeggezin geweest. Uiteindelijk groeide dit uit tot een kindertehuis met personeel. In het boek lees je fictieve verhalen met ondenwerpen en situaties die zich in hun echte leven hebben meegemaakt. Het is een prettig leesboek boek, dat ook voor 'leken' in de hulpverlening of zelfs pleegkinderen (vanaf 12 jaar) goed te lezen is.

Als pleegouder of geïnshuisouder lees je veel wat herkennbaar is. Hoe kinderen soms binnenkomen, het gedrag van kinderen, de vele gesprekken met hulpverlening en dat het er uiteindelijk op neerkomt dat de opvoeder 24 uur met het kind samenwoont. Het boek heeft een aantal heftige verhaallijnen met vermissingen, misbruik en zelfs een overlijden van een van de groepskinderen. Het boek is met een zekere nuchterheid geschreven, maar de liefde en zorg spatten eruan af. Een boek dat verplichte kost zou moeten zijn voor (beginnende) professionals, omdat het een inkijkje geeft in het dagelijkse leven van pleegouders.

Door Karin Zanin

➡ 'Ons huis = hun thuis' kun je hier bestellen

Henk. Het levensverhaal van een pleegkind

Auteur: Henk de Bree

Als kind woonde Henk met zijn (half-)broers en zussen bij zijn altijd dronken moeder en stiefvader. Hij en zijn jongere zusje werden er regelmatig op uitgestuurd om de alcoholverslaafde ouders te vullen. Zijn stiefvader – op wie Henk gesteld was – probeerde de kinderen te beschermen tegen hun moeder maar dit lukt niet altijd. Hij overleed op jonge leeftijd en moeder kon de opvoeding in haar eentje niet aan. Henk werd van pleeggezin naar pleeggezin gestuurd.

Met dit boek geeft Henk een inkijkje in zijn leven als pleegkind. Hij wil de lezer bemoedigen door te laten zien dat het met hem allemaal goed is gekomen en hij als volwassene goed terecht is gekomen.

Hoewel het boek soms wat onsamenhangend is door Henks vele uitstapjes naar willekeurige onderwerpen die hem interesseren, vaak te pas en te onpas, heeft het leesplezier de overhand. Ik denk dat hij geslaagd is in zijn opzet.

Door Chretienne Peeters

➡ *'HENK. Het levensverhaal van een pleegkind' kun je hier bestellen*

Eenvoudige adoptie van pleegkinderen

Auteurs: M.J. Vonk, W.D. de Haan, C.G. Jeppesen de Boer en G.C.A.M. Ruitenberg

Dit boek is de neerslag van een wetenschappelijk onderzoek naar de vraag of er behoefte is aan eenvoudige adoptie bij pleegouders die langdurig voor een pleegkind zorgen. Bij gewone adoptie (ook wel 'sterke' adoptie) wordt de juridische band tussen pleegkind en biologische ouders verbroken, bij eenvoudige adoptie gebeurt dat niet. Een pleegkind heeft daar meer dan twee juridische ouders en dat heeft gevolgen voor bijvoorbeeld het gezag, de achternaam en het erfrecht.

De auteurs gaan in op hoe adoptie bij pleegzorg gereguld is, in Nederland en daarbuiten. In Nederland komen pleegzorgadopties weinig voor, terwijl men wel kiest voor pleegvoudervoogdij. Daarna beschrijven ze hun onderzoek dat bestond uit vragenlijstonderzoek, diepte-interviews en een experimeneting.

Het boek laat goed de voor- en nadelen zien van eenvoudige adoptie bij pleegzorg. Door de interviewcitaten krijgt de lezer een helder beeld van wat er leeft bij pleegouders en professionals. Inwerpen een eenvoudige adoptie is een overwegen waard, zo concluderen de auteurs. Het biedt continuiteit aan het kind door het ogropeerspectief bij de pleegouders te leggen, ook na het 18e levensjaar. Tegelijkertijd blijft de identiteit behouden omdat het kind ook deel blijft uitmaken van de oorspronkelijke familie.

Door Femmie Jaffer

➡ *'Eenvoudige adoptie van pleegkinderen' kun je hier bestellen*

Mijn gestolen kind

Auteur: Irma Hoving

Een heftig boek over een uithuisplaatsing van drie kinderen, geschreven door de moeder. Zij geeft duidelijk aan dat er veel aan de hand was. Een misluikt huwelijk met een partner die psychisch ziek en zeer hardhandig was. Ze beschrijft hoe ze haar huwelijk, ook vanuit haar geloof, wilde redden. De OTS was terecht, zo schrijft ze, maar de daaropvolgende uithuisplaatsing was onterecht. Daarbij kwam dat er na de uithuisplaatsing geen hulp was en er fouten zijn gemaakt door niet actief toe te werken naar een terugplaatsing.

Hoe het daarna verder ging, is een triest verhaal. Er liep veel fout, vermoedelijk door een verschillende voogden in tien jaar. In rapportages bleven onterechte conclusies staan die een rol speelden in de besluitvorming, ondanks dat de conclusies door deskundigen als onterecht bevestigd waren. Moeder zou volgens de pleegzorgwerkers en pleegouders niet alles begrijpen of niet kunnen onthouden wat zij leest, zo valt uit de gecteerde rapportage op te maken. Bijzonder dat ze desondanks al 38 jaar in de gezondheidszorg werkt als kraamverzorgende, lactatiekundige, verpleegkundige en leerling wijkverpleegkundige en in afgelopen jaren een Hbo-opleiding volgde. Daarbij had moeder het gevoel dat de kinderen tegen haar opgiroet werden, iets wat de twee weer thuiswonende kinderen later ook beamen. Met het derde kind, de jongste, bestaat geen omgang sinds 2019.

Het boek geeft aan dat een groot verloop van hulpverleners en het minimaliseren van familiecontacten met opa, oma, ooms, tantes en met name ook moeder, tot heel scheve situaties kan leiden en tunnelvisies geeft naar beide kanten. Verbazend overigens dat de contacten met de vader wel gestimuleerd werden. Er staat veel dagboekfragmenten in het boek en uittreksels van rapportages die elkaar tegenspreken. Het roept op zijn minst twijfels op over het gevoerde beleid, waardoor moeder op een doodlopend zijspoor terechtkwam. Een helaas negatief ervaringsverhaal waarvan veel te leren valt.

Door Pip Woltering

➡ *'Mijn gestolen kind' kun je hier bestellen*

Podcast: Baas over Eigen Brein

Esther Groenewegen geïnterviewd door Marieke Lips

In deze podcast gaat Esther Groenewegen in op de werking van het brein bij hechtingsproblemen of hechtingsproblematiek. Het uitgangspunt zijn kinderen die hiermee te kampen hebben. "Hechting zit echter overal," dus dit geldt zeker ook voor volwassenen.

Wat mij in deze podcast aansprak: om kinderen te kunnen begrijpen en te ondersteunen bij hun zoektocht naar veilige hechting, wordt er van de volwassene ook iets verwacht: naar je eigen hechtingsstijl kijken. Hoe ben jij als volwassene gehecht? Waar liggen jouw pijnpunten? Het kind is degene die jou een spiegel voorhoudt om te zien van waaruit jij reageert. Wat je als volwassene moet leren, is om vanuit IK te denken en te reageren en daarbij het kind centraal te stellen.

Kinderen met een traumabrein hebben een brein dat niet goed gereguleerd is. Logisch nadenken is daarom niet vanzelfsprekend. Wel proberen wij als volwassenen het logisch denken aan te spreken door veel vragen te stellen. Daarmee gaat het traumabrein aan' en dit leidt tot verwelvende situaties, meestal in de thuissituatie.

Deze triggers gebeuren zintuiglijk, waardoor het zenuwstelsel geactiveerd wordt. Bijvoorbeeld een ouder die veel met gebaren spreekt. Onbedoeld of ongewenst kan het kind deze signalen associëren met een traumatisch gebeurtenis.

Esther geeft daarom het advies om minder te praten en bijvoorbeeld meer te doen met het kind. Ook adviseert ze om dingen klein te houden en in de wereld van het kind te stappen. Dat kan door bijvoorbeeld samen te tekenen of interesse te tonen in de online wereld van het kind. Daarin zit de verbinding en kan herstel van hechting beginnen. "Immers, hechting is overal", aldus Esther.

Uiteraard is er meer gezegd en uitgelegd in deze podcast. Wat mij betreft een aanrader voor iedereen die in contact wil komen met zijn of haar kind, maar ook met zichzelf.

Door Peter Sonder

🎧 Beluister de podcast via YouTube of in je favoriete podcastapp.

Beeld uit de documentaire

Waarom bleef je niet voor mij?

In deze documentaire vertellen vier kinderen over de zelfmoord van hun ouder. Volwassenen vragen zich af waarom iemand uit het leven is gestapt. De maker van de documentaire, Milou Gevers, die het zelf meemaakte, vroeg zich af: Waarom bleef je niet voor mij?

"Papa heeft zichzelf opgehangen, net als Galgje", zegt Rebekka. Ze vertelt hoe raar ze het vond om dat te horen. Ze dacht aan het grappige spelletje 'Galgje', waarbij je een woord moet raden en voor elke foute letter een stuk van een galg moet tekenen. Schokkend hoe zo de volwassenwereld pijnlijk binnendringt in de wereld van een kind. "In het echte leven is 'Galgje' niet leuk", gaat ze verder, "want dan heb je geen papa meer".

Zo direct als Rebekka is, zijn ook de andere kinderen over de gevolgen van hun verlies. Ze werden boos of angstig, durfden niet meer in hun eigen slaapkamer te slapen. Ze dachten dat het miskchien hun schuld was. De beleving door kinderogen maakt deze documentaire heel indrukwekkend.

Het einde is bijzonder omdat het laat zien dat kinderen veerkrachtig zijn en doorgaan met hun leven. Bij de afsluiting zie je een van de kinderen, Stef, vrolijk in de lucht springen. Elke keer als hij omhoog springt, zie je zijn T-shirt met FUTURE erop.

Waarom bleef je niet voor mij? won de VPRO-documentairepriis 2020.

Door femmie jaffer

❐ 'Waarom bleef je niet voor mij?' is hier te zien.

Jong verlies

Auteur: Riet Fiddelaers-Jaspers

De auteur is deskundige op het gebied van rouw bij kinderen. In het boek worden veel praktische adviezen gegeven, soms zelfs met voorbeeldzinnen, om kinderen voor te bereiden op een (naderend) verlies. Riet beschrijft de meest recente inzichten op het gebied van rouw. Duidelijk wordt dat veel gedragssignalen van kinderen horen bij 'gewone' rouw. Kinderen rouwen nu eenmaal anders dan volwassenen. Rouw blijft onderdeel van hun leven en komt tijdens elke ontwikkelingsfase weer voorbij. Ze beschrijft heel helder welke signalen zorgelijk zijn en wat je dan kan doen. Door de verhalen en uitspraken van kinderen of hun ouders is het een prettig leesbaar boek geworden. De gedichten aan het begin van elk hoofdstuk zorgen voor een bijzondere en kwetsbare sfeer tijdens het lezen. Achterin zijn ook nog extra tips en achtergrondinformatie te vinden. Het is een heel mooi boek voor ouders, leraren en zorgprofessionals met deskundige adviezen over het omgaan met rouwende kinderen.

Door Karin Zanin

➡ 'Jong verlies' kun je hier bestellen

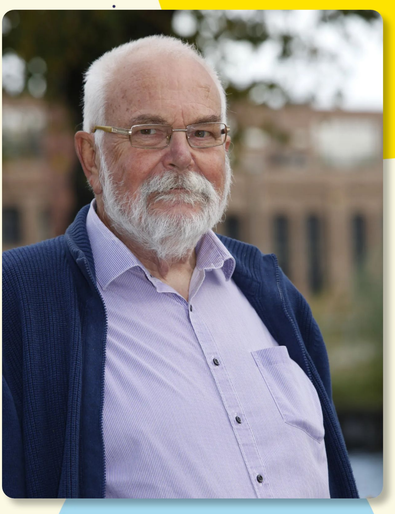
In openheid en vertrouwen samenwerken in pleegzorg

Volgende pagina

Flip:

“Ik denk dat pleegzorg vooral samenwerken is in openheid en vertrouwen”

In de ochtend heeft Flip (76 jaar) wel tijd om terug te kijken op zijn pleegzorgcarrière, maar vanmiddag wil hij op bezoek bij de 94-jarige oma van zijn pleegdochter. Flip: “Ik heb al 40 jaar lang goed contact met haar. Ze zei altijd: ‘We zijn zo blij dat onze kleindochter bij jullie terecht is gekomen!’ Zelfs onze biologische kinderen zagen haar en haar man als hun opa en oma.” Verbinding maken met de medemens is typerend voor Flip. Tijd om in een gesprek met hem te ontdekken wat we van Flip kunnen leren.

De start van Flips pleegzorgverhalen liggen zestig jaar terug in de tijd. Flip: “Als 16-jarige moest ik wat, dus werd ik administratieve kracht bij een autogaragebedrijf. Ik zat in die tijd bij de padvinderij en was nauw betrokken bij het kerkelijk jeugdwerk. Via het jeugdwerk ontdekte ik pleegzorg en dat vond ik wel erg leuk. Ik voedde mijn interesse met de avondcursus ‘Kinderbescherming A’. Een andere cursist wees me op een vacature om groepsleider te worden in een kindertehuis en zo is het balletje in 1968 gaan rollen. Later heb ik ‘Kinderbescherming B’ gedaan en de urgentieopleiding ‘Inrichtingswerk’ zodat je voor de interne kinderbescherming mocht werken. Het werk in een kindertehuis werd toentertijd interne kinderbescherming genoemd. In 1970 werd ik voorlopig directeur ad interim in hetzelfde kindertehuis omdat een deel van de directie uitviel. Het was een klein tehuis met 40 à 50 kinderen, maar het is geenszins een fusies is de grote ronde van het groter en professioneler worden van de jeugdhulpverlening. In 1971 ben ik daarom naar Hoenderloo gegaan, maar ik vertrok er weer in 1975 want het was niet helemaal mijn plek. Het was een totaal andere wereld, te massaal in vergelijking met waar ik vandaan kwam.”

Van autogaragebedrijf naar pleegzorg

“In maart 1975 startte ik bij de Centrale voor Pleegzorg Zuid-Holland/Zeeland. In die tijd waren er vijf centrales binnen Nederland die de 12 provincies moesten voorzien. De taak van de centrales was werving, voorbereiding en matching. Begeleiding van pleegouders was in handen van plaatsende instellingen. In 1980 startte de dependance Zeeland en mocht ik er aan de slag. In 1994 werd de Centrale voor Pleegzorg Zeeland onderdeel van Stichting Jeugdzorg Zeeland.” Flip staat even op van zijn stoel en zoekt iets op in de kast. Hij stoft een oorkonde af: Pleegzorgspijker. Uitgereikt op 31 januari 1994 als teken van waardering met de tekst ‘Steun en toeverlaat voor de pleegzorg in Zeeland’. “Tot in 2011 voor mij de stekker eruit werd getrokken omdat ik 65 jaar werd, ben ik altijd in pleegzorg gebleven. Via allerlei tussenstapjes en fusies is de Centrale voor Pleegzorg onderdeel geworden van de huidige Stichting Juvent. Het onderdeel werving, voorbereiding en matching heb ik ongeveer 19 jaar gedaan en daarna heb ik ongeveer 17 jaar begeleid. Sommige pleegouders die ik begeleidde, kende ik van een cursus die ik hen eerder had gegeven. Na zo’n lange periode leer je de mensen goed kennen. Aan de manier waarop iemand keek of op de bank hing, voelde ik of het wel of niet goed ging. En ik had natuurlijk ervaring vanuit mijn thuissituatie.”

Van pleegzorgbegeleider naar pleegvader

“In 1979 hebben we voor het eerst een crisisplaatsing gehad. Mijn vrouw Gerie en ik hebben toen een 18-jarige opgevangen voor een periode van 3 à 4 maanden. Daarnaast kwamen er regelmatig logees in het weekend of in de vakanties. Op kantoor had ik eens laten vallen: ‘Als het voor heel kort is, dan kan het eventueel bij mij.’ Op 6 mei 1981 werd ik gebeld door Stichting Jeugd en Gezin, gewoon op kantoor in Rotterdam: ‘Geldt jouw aanbod nog? Zou je eventueel een kind op willen vangen?’ Na even te hebben overlegd met Gerie, was iemand van de Raad voor de Kinderbescherming al onderweg naar ons huis om een kindje te brengen. We hadden geen idee om wie het ging. Eind van de middag kwam ik thuis en bleek er een jongedame van 11 maanden bij ons thuis te zijn gebracht. Naast de zorg voor onze eigen kinderen had moeders die taak even op moeten vangen. Het was een heel apathisch kindje. We realiseerden ons: die heeft al een hoop achter de kiesjes. De volgende dag gingen we direct naar de huisarts. Die had zoiets van: ‘Goed knuffelen, ze lijkt gezond.’ Veertien dagen later gingen we nog eens langs en toen dacht de huisarts dat het een ander kind was, omdat er zoveel leven in zat. Ze griste het brood van tafel tijdens het eten. En ze sliep slecht. Alleen overdag als het rumoerig was, maar ’s nachts krijste ze de boel bij elkaar. Op een gegeven moment hebben we haar direct na het eerste onheil in een campingbedje naast ons bed gelegd. Even troosten, een hand in het bedje als het weer mis was en proberen te slapen. De onrust in de nacht werd later verklaard door een collega van Hoenderloo: ‘Dit is toch het kindje van die en die? Zij is in de ochtend zeer regelmatig gevonden in Podium ’t Beest (red. uitgaansgelegenheid). Moeder had haar na het feesten vergeten om mee terug te nemen. Tot haar 17e heeft ze bij ons gewoond. We weten niet goed wat er toen heeft gespeeld, maar ze was abrupt vertrokken. We weten dat er altijd een draadje garen is gebleven en inmiddels is dat een sleeptros. We hebben een hele goeie band met haar. Ze is jong getrouwd en heeft een gezellig gezin met zes kinderen. We zijn grootouders van haar kinderen en passen zeer regelmatig op. Naast deze langdurige plaatsing hebben we er nog drie voor een korte periode opgevangen.”

Werk en privé liepen door elkaar

“De gesprekken met de voogden deden we bij ons thuis en daar werd op kantoor inhoudelijk niet over gepraat. Dat heb ik altijd heel strikt gescheiden om te voorkomen dat ik dingen met de begeleider zou bespreken waar Gerie niets vanaf zou weten. Ik wilde het echt samen met mijn vrouw doen. Op kantoor was ik de collega en thuis was ik de pleegvader. Bij meerdere collega’s liepen werk en privé door elkaar. Onze gezinsvoogd heb ik ooit zelf begeleid toen ze crisisopvang deed. Ik denk dat pleegzorg vooral samenwerken is in openheid en vertrouwen. Samen voor een klus staan. Samen je doelen proberen te realiseren in het belang van een kind. Er is niets leuker om te zien dat voormalige pupillen het leuk doen en hun weg hebben gevonden. Met een aantal pupillen uit het eerste kindertehuis heb ik contact dankzij de zegeningen van internet. Sommigen zijn inmiddels al 65 jaar. Met elkaar proberen om die gasten, de pleegkinderen, een beetje body te geven. In een aantal gevallen lukt dat heel goed, in sommige gevallen is dat wat wankeler en soms ook met elkaar afvragen: ‘Wat als hij niet in pleegzorg gezeten had? Wat zou er dan van hem terecht gekomen zijn?’ In een heleboel gevallen kun je toch zeggen dat ze er beter uit zijn gekomen, dan dat ze in een internaat waren blijven hangen. En sommigen blijven steun nodig hebben. Netwerk bouwen is zo belangrijk.”

Altijd bereikbaar geweest

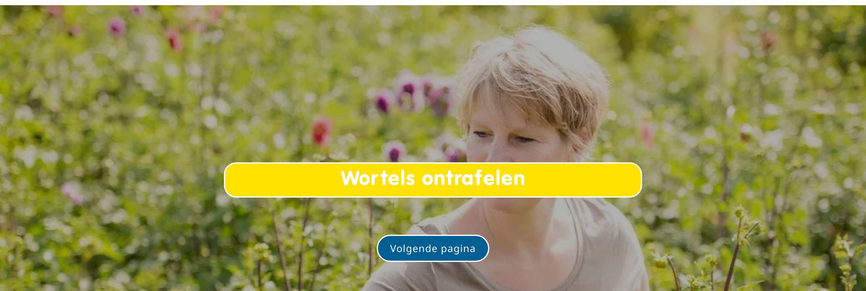
“Als pleegzorgbegeleider ging je voor zo’n gast en als je dan goed over de baan kan met pleegouders, dan krijg je goede contacten. Ik ben altijd bereikbaar geweest voor iedereen. Iedere pleegouder had mijn telefoonnummer en eigenlijk werd daar nooit misbruik van gemaakt. Ze konden me gewoon bellen als er eentje was weggelopen. Ik kon niet altijd iets doen, maar was wel een luisterend oor. Tien minuten of een half uurtje luisteren is heel vaak voldoende. En een enkele keer ben ik om half 1 ’s nachts in de auto gestapt. Zo ben ik eens een rondje gaan lopen met een pleegkind. Ik hoorde zijn wensen aan en zei: ‘Maar dat kan ik je niet bieden, jongen!’ Samen hadden we de opties op een rijtje gezet en na een kwartiertje lopen was de conclusie dat hij beter terug kon gaan en waardeerde hij wat hij had. Ik ben er altijd vanuit gegaan: als ik het een keer nodig heb, ben ik ook blij dat er iemand is. Andersom kon ik een pleeggezin om 11 uur ’s avonds ook nog bellen. De kapper in Hoek was ook zo’n adresje. In de tijd zonder mobiele telefoons werd ik eens gebeld door iemand vanuit een telefooncel. Ik moest snel een adres vinden en ondertussen zou zij in dat hokje wachten op een belletje terug van mij. De Hoekse kapper zei: ‘Ja, op zich kan hij wel komen. Maar we zijn Sinterklaas aan het vieren. Hoe oud is hij? Oké, als je die nu brengt, dan zorgen wij wel dat er iets in de zak zit!’ Dan heb ik het over pleegkinderen die nu 25 jaar of ouder zijn en waar ik babyfoto’s van krijg. Ik heb toen ‘Hop paardje hop’ met ze gespeeld en mag nu zeggen op wie hun kind lijkt.”

Liefde voor het vak en de medemens

“Ik denk dat ik de andere pleeggezinnen meer als collega’s gezien heb. Warme contacten opbouwen met de pleeggezinnen die ik kende via het werk was niet zo moeilijk. Met de één deel je meer dan met de ander. Met de één heb je ook meer dan met de ander. Maar ik denk dat daar de sleutel ligt. Twee pleeggezinnen zijn ook vrienden geworden. Bij één van hen heb ik destijds een meisje met downsyndroom geplaatst. Jolientje wist, hoe klein ze ook was, dat ome Flip ervoor had gezorgd dat ze een nieuwe papa en mama heeft gekregen. Na twee jaar werd ik gebeld door Joliens voogd of ze er nog een meisje bij zou kunnen plaatsen. Dat gebeurde. Ondanks een spierziekte is zij nu een heel actieve dame die alles doet wat ze graag wil. Het contact is altijd leuk gebleven. Nog steeds laat ik het weten wanneer ik in de buurt ben en dan waai ik even langs. Je stond samen voor dezelfde klus. Voor dat joch of die meid probeerde je dat zo goed mogelijk te regelen. Toch heb ik ook weleens tegen pleegouders gezegd: ‘Je zou hem toch een enorme dreun op zijn hersens geven. Je wordt toch gek van dat gedrag?’ De grap is dat het dan uiteindelijk best meevalt.” Flip lacht en zegt met een knipoog: “Terugkijkend denk ik dat ik wel uren heb gedraaid waarvan mijn vrouw niet geheel onterecht zei: ‘Je hebt hier ook nog een gezin!’ Ik keek niet op een half uurtje, of één uur of twee… Door mijn compensatie-uren zette ik een streep want dan was ik ervan af. In pleegzorg verdien je het met liefde voor het vak en liefde voor de medemens.”

Door Gerdien Rietveld

Fotografie: Stefan van Berkel

Wortels ontrafelen

Als je je relatie eens flink op de proef wilt stellen, moet je een gezinshuis beginnen! Het piept, kraakt en knettert regelmatig tussen gezinshuisouders. Niet alleen boven, maar juist ook onder de oppervlakte speelt er van alles. En dan kun je kiezen: spitten of juist nog een schep zand er bovenop zodat het ondergronds blijft…

In 'mijn' Vinca-tuin ben ik in elk geval begonnen met spitten. Na een warme zomer met veel uitbundig bloeiende planten, is de tuin in rust gehuld. De droogte heeft plaatsgemaakt voor plassen op de paadjes. Stuk voor stuk worden de groentevakken omgespit om ze daarna te bedekken met een dikke laag stro en poep uit het geitenhok. Daarmee wordt de basis gelegd voor een nieuw tuinseizoen met veel lekkere groente. Bij het spitten haal je het onderste boven. De spa glijdt door de natte aarde en bij het omgekeerd neergooien valt de kluit op de grond uit elkaar. Allerlei beestjes en plantenwortels worden zichtbaar. Tot ik in de hoek van één van de vakken ben aangekomen en de grond opeens anders wordt. Droog poeder zonder enige structuur of leven. Als ik schuin omhoogkijk, zie ik de enorme oude eik staan. Zijn wortels reiken precies tot dit punt in de tuin en hebben in de afgelopen zomer alle vocht en voedsel weggezogen. Zonder extra compost zullen op deze plek volgend jaar de geplande peultjes niet kunnen groeien…

In een gezinshuis gebeurt er ook veel boven en onder de grond. Boven de grond zie je allerlei interactie met en tussen kinderen en met alle partijen om het gezin heen. Onder de grond speelt alles wat meegenomen is uit het eigen verleden van zowel de kinderen als volwassenen. Iedereen heeft zijn eigen wortels. Die lopen in een gezinshuis dwars door elkaar en dat zorgt soms voor kleine of grotere aardverschuivingen. Wat het werk van gezinshuisouders ondergronds vooral complex maakt, is dat je een rol grotendeels overneemt, die in essentie niet van jou is, namelijk die van ouder. Bovendien doe je dat zonder de eindverantwoordelijkheid ervoor te dragen. Want die ligt nog bij de ouders of bij een jeugdbeschermer. De rol van vervangend ouder moet je letterlijk gegund zijn, anders is hij bijna onmogelijk.

Gezinshuisouder is een met-huid-en-haar-beroep. Je neemt alles van jezelf erin mee. Als het jouw levensmissie is om kinderen een veilig thuis te bieden en je eigen gezin daarvoor openstelt, is de kans groot dat het thema 'veiligheid' ook in jouw jeugd een rol heeft gespeeld. Dat maakt aan de ene kant dat jij zo'n geweldige gezinshuisouder bent, maar het maakt het anderzijds ook bij tijden ingewikkeld. Trauma's die je verwerkt dacht te hebben, of waarvan je niet eens wist dat ze er waren, worden wakker geschud door wat je bij de kinderen ervaart. Hoe blijf je dan professioneel?

In deze dynamiek komen gezinshuisouders vaak onvoldoende toe aan hun eigen relatie als… ja, als wat? Want ze zijn niet alleen partners, maar ook collega's en in veel gevallen vennoten in een gezamenlijke onderneming. Rollen die soms moeilijk met elkaar te verenigen zijn. Je collega vertellen dat hij of zij haar werk niet goed doet, is toch wat anders dan je partner dat zeggen. Verontrustend veel gezinshuisouders moeten toegeven dat ze hun partner nooit als collega zouden hebben uitgekozen.

Het goede nieuws is dat al die wortels die binnen een gezinshuis ondergronds dwars door elkaar lopen, de mogelijkheid bieden om samen te groeien als mens. Wanneer jij je ontwikkelt, gaat de rest daarin in meer of mindere mate mee. Je vertelt uiteraard jouw 'shit' niet aan de kinderen of jongeren, maar op één of andere manier voelen ze het toch wel aan. Dat brengt de verantwoordelijkheid met zich mee voor gezinshuisouders om zich blijvend met hun eigen ontwikkeling bezig te houden.

Maar hoe ga je aan de slag met wat er speelt onder de grond, wanneer het erboven al zo druk is? Belangrijk is te beseffen dat die drukte boven de grond voor een groot deel de functie heeft om af te leiden. Het leidt af van verdriet en pijn. Met dat in het achterhoofd kun je beginnen te ontrafelen. Wat is van jou? Wat is van de ander? Op welke knopjes drukt die ander en wat kan je daarvan leren?

Als gezinshuisouders heb je daarin allebei je eigen proces, waarvoor je eigen ruimte nodig hebt. En daarnaast is er ruimte nodig om elkaar te blijven vinden. Want je ontwikkelt je niet op eenzelfde manier en in eenzelfde tempo. Steeds weer stem je af, verwonder je je over de ander en vind je samen nieuwe paden vooruit. Die ruimte lijkt vaak moeilijk te vinden, maar op het moment dat het ondergrondse er mag zijn en je jouw rollen goed in zicht houdt, gaan zaken langzamerhand meer vanzelf. Zo kun je juist als partners op een manier groeien, die je nooit had kunnen bedenken.

Door Fenna Janssens. Fenna werkt als therapeut systemisch werk. In haar therapeutische tuin begeleidt ze o.a. gezinshuisouders. Daarnaast is ze voorzitter van Stichting Wortel.

➡ www.vinca.nu

➡ www.stichtingwortel.nl

De geschillenregeling

Volgende pagina

Hoe zit dat?

De geschillenregeling

Geschillen - meningsverschillen - over de uitvoering van de ondertoezichtstelling (OTS) kunnen aan de kinderrechter worden voorgelegd. Welke partijen kunnen een geschil voorleggen en over welke geschillen hebben we het dan? Advocaat Mariska Kramer legt het uit.

In het burgerlijk wetboek (BW) staat dat geschillen over de uitvoering van de OTS aan de kinderrechter kunnen worden voorgelegd. Degenen die het geschil kunnen voorleggen zijn: de ouder(s) met gezag, het (pleeg)kind van 12 jaar of ouder, de gecertificeerde instelling, pleegouder(s), gezinshuisouders en (pleeg)zorgaanbieders waar het kind is geplaatst.

Het geschil moet worden voorgelegd in een formeel document: een verzoekschrift. Daarbij geldt: bijstand door een advocaat is verplicht. Verplichte bijstand door een advocaat is echter niet vereist als het geschil door de gecertificeerde instelling wordt ingediend. De verplichte bijstand door een advocaat werkt in de praktijk drempelverhogend voor pleegouders en pleegzorgaanbieders. Voor pleegouders: omdat pleegouders doorgaans niet voor door de overheid gefinancierde rechtsbijstand in aanmerking komen (de zogenaamde toevoeging) [1]. En voor pleegzorgaanbieders: omdat deze veelal de financiële middelen niet hebben om (frequent) geschillen door een advocaat te laten indienen.

Voorbeeld: Pleegouders en Gi verschillen van mening over onderzoek.

Ester en Karim zorgen voor pleegzoon Jasper (8 jaar). Jasper staat onder toezicht en woont vanaf dat hij twee jaar is bij Karim en Esther. De kinderrechter heeft in de beschikking verlenging machtiging tot uithuisplaatsing bepaald dat het perspectief in het pleeggezin ligt. Ook de pleegzorgaanbieder vindt dat Jasper in het pleeggezin groot moet worden: er is sprake van de opvoedingsvariant. De gecertificeerde instelling vindt echter dat het perspectief van Jasper moet worden onderzocht. Er zijn volgens de gecertificeerde instelling positieve veranderingen gewenst in het leven van de ouders: zij voeden inmiddels ook zelf (weer) eigen (jongere) kinderen op. De jeugdbeschermer wil een onderzoek aanvragen bij het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) waarbij de vraag is wat de beste woonplek is voor Jasper: het pleeggezin of de ouders. Esther en Karim zijn het niet eens met het onderzoek. Niet zozeer omdat zij vrezen dat het advies zal zijn dat Jasper bij zijn ouders moet gaan wonen, maar wel vanwege de onzekerheid en onduidelijkheid die het onderzoek teweeg zal brengen. Het onderzoek heeft bij de ouders ook de nodige verwachtingen gecreëerd die zij tijdens de omgang op Jasper loslaten. Esther en Karim geven bij de jeugdbeschermer aan niet mee te willen werken aan het onderzoek. De jeugdbeschermer geeft hierop aan dat met of zonder medewerking van de pleegouders het onderzoek kan en zal plaatsvinden. Om deze reden wil de jeugdbeschermer het verschil van visie met de pleegouders dan ook niet voorleggen aan de kinderrechter. Esther en Karim leggen daarom zelf met behulp van een advocaat het geschil voor aan de kinderrechter. Zij verzoeken de kinderrechter om te bepalen dat het onderzoek niet mag plaatsvinden. Esther en Karim vinden dit wel een ingewikkelde stap: zij hebben het gevoel hiermee tegenover de ouders te komen staan. De ouders willen immers niets liever dan dat Jasper weer thuis komt wonen. De pleegzorgaanbieder schrijft een brief aan de kinderrechter waaruit blijkt dat deze het niet in het belang van Jasper vindt dat het perspectief ter discussie wordt gesteld c.q. wordt onderzocht. Ook op de zitting is de pleegzorgaanbieder als informant aanwezig en daarnaast is de Raad voor de Kinderbescherming als belanghebbende aanwezig. De kinderrechter stelt Esther en Karim in het gelijk en bepaalt dat er geen NIFP-onderzoek plaatsvindt en dat het perspectief van Jasper in het pleeggezin ligt.

Reflectie op dit voorbeeld

Het is jammer dat in het geval van Jasper de gecertificeerde instelling het geschil niet zelf heeft willen voorleggen aan de kinderrechter, maar dit aan de pleegouders overlaat. Het is immers de jeugdbeschermer die het onderzoek wil instellen en zowel de pleegouders als de pleegzorgaanbieder zijn het hier niet mee eens. Dat de toestemming van pleegouders voor het onderzoek niet vereist is én dat het onderzoek dus ook zonder de medewerking van pleegouders kan plaatsvinden, doet daar niets aan af. Er bestaat immers over een belangrijk punt verschil van mening. En bovendien niet alleen tussen de gecertificeerde instelling en de pleegouders, maar ook tussen de gecertificeerde instelling en de pleegzorgaanbieder.

Er is dus alle reden voor de gecertificeerde instelling om het geschil voor te leggen in plaats van dit aan de pleegouders over te laten. Hoewel het een geschil betreft tussen de pleegouders en de gecertificeerde instelling, voelt het voor pleegouders (en naar alle waarschijnlijkheid ook de ouders) als een geschil tussen pleegouders en ouders. De relaties komen door een procedure/ een zitting altijd in meer of mindere mate onder druk te staan. Bovendien geldt voor de gecertificeerde instelling geen verplichte advocaatstelling. Het verzoek kan door de instelling zonder advocaat worden ingediend. Dit in tegenstelling tot pleegouders: zij moeten een advocaat in de arm nemen. Hierdoor worden de pleegouders niet alleen in emotioneel opzicht belast door de procedure, maar ook (vaak) ook in financieel opzicht: zij zullen doorgaans zelf de advocaatkosten moeten betalen (zie voorgaand).

Geschil door de pleegzorgaanbieder

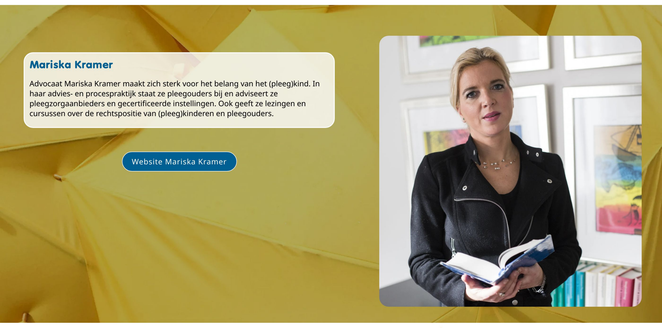
Nu in het voorbeeld de gecertificeerde instelling niet bereid bleek het geschil voor te leggen, valt er veel voor te zeggen dat het geschil door de pleegzorgaanbieder was voorgelegd. In de praktijk blijkt helaas dat pleegzorgaanbieders deze route (nog) niet weten te vinden. Ook niet in de uitzonderlijke situatie zoals beschreven in het voorbeeld van Jasper.

Geschil door gezinshuisouders

Gezinshuisouders zijn net als pleegouders bevoegd om een geschil over de uitvoering van de OTS voor te leggen aan de kinderrechter [2]. In dit opzicht is de positie van gezinshuisouders dan ook beter geregeld dan in de procedures die gaan over wijziging van de verblijfplaats door de GI of de ouders [3]. Voor zowel de pleegouders als de gezinshuisouders geldt bij de geschillenregeling dat advocaatstelling verplicht is.

Andere geschillen

Er zijn uiteraard nog meer onderwerpen waarover een geschil aan de kinderrechter kan worden voorgelegd. Andere voorbeelden van geschillen over het pleegkind zoals: geschillen over de omgang of over perspectiefbepaling. Er bestaat echter nog wel discussie over de vraag of de kinderrechter bevoegd is het perspectief vast te stellen of niet [4]. Kortom: er is (nog) een hoop te doen rondom de geschillenregeling!

Mariska Kramer

Advocaat Mariska Kramer maakt zich sterk voor het belang van het (pleeg)kind. In haar advies- en procespraktijk staat ze pleegouders bij en adviseert ze pleegzorgaanbieders en gecertificeerde instellingen. Ook geeft ze lezingen en cursussen over de rechtspositie van (pleeg)kinderen en pleegouders.

Website Mariska Kramer

Noten

- [1] Het is daarom raadzaam voor pleegouders om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten waarbij pleegzorg onder de polisvoorwaarden valt.
- [2] In de wet staat dat naast de GI, pleegouders en de met gezag belaste ouder(s) bevoegd zijn, artikel 1:262b BW: de zorgaanbieder of de aanbieder van de jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, waar de minderjarige is geplaatst. Onder deze laatsten vallen de pleegzorgaanbieders en gezinshuisouders.
- [3] Zie hierover o.a. in deze BJ ONS het artikel van Daisy Overplaatsing of terugplaatsing van pleegkinderen. Hieruit blijkt dat het van de omstandigheden van het geval afhangt of gezinshuisouders bevoegd zijn om een beroep te doen op het blokkaderecht of dat toestemming van de kinderrechter vereist is voor de gecertificeerde instelling om wijziging in de verblijfplaats van het gezinshuiskind te mogen aanbrengen.
- [4] Zie gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 26 juli 2022 ECLI:NL:GHARL:2022:6492. Uit deze uitspraak blijkt dat het gerechtshof van mening is dat het perspectiefbesluit niet door de kinderrechter mag worden getoetst.

Vragen over je rechten en plichten als pleegouder?

Advies nodig?

Helpdesk voor pleegouders

Heb je vragen over pleegzorg, wil je weten wat je rechten en plichten zijn als pleegouder of heb je advies nodig over een pleegzorgonderwerp? Onze helpdesk helpt je verder! We bieden een luisterend oor, denken met je mee en geven (juridisch) advies.

Helpdesk NVP

Van gedachten wisselen over een bepaald onderwerp?

Vragen over pleegzorg?

Pleegzorg en politiek

Volgende pagina

Pleegzorg en politiek

De paradox in het gesprek over pleegzorg in de politiek

De problemen in de jeugdzorg hebben de volle aandacht van politici en beleidsmakers. In de gesprekken hierover komt pleegzorg vaak aan bod. Gelukkig, want ook pleeggezinnen merken de gevolgen van de problemen in de jeugdzorg. Waarvoor en op welke manier is er aandacht in het politieke debat en wat betekent dit voor pleeggezinnen? We leggen het uit en geven tips om zelf aan de slag te gaan om pleegzorg te verbeteren.

Pleegzorg in de politiek

Pleegzorg komt vrijwel altijd ter sprake in debatten over jeugdzorg in de Tweede Kamer. Kamerleden zien het belang van pleegzorg en spreken in debatten hun waardering voor pleeggezinnen uit. Iedereen is het erover eens dat het voor een kind het beste is om in een gezin op te groeien en als dat niet in het eigen gezin kan, dan het liefst in een pleeggezin of gezinshuis. De onmisbare rol van pleeggezinnen wordt breed gezien en erkend.

Toch zit er een paradox in de gesprekken over pleegzorg: hoewel iedereen positief spreekt over pleegzorg, is er in de meer fundamentele discussies weinig aandacht voor pleegzorg als onderdeel van het geheel van jeugdzorg en voor de positie van pleeggezinnen daarin. De gesprekken gaan nog veel vaker over professionals, cliënten, over instellingen en gesloten jeugdzorg.

Daar zijn verschillende redenen voor: pleegzorg kost weinig vergeleken met andere vormen van jeugdhulp met verblijf en als er iets misgaat, is de impact relatief beperkt. Pleeggezinnen zijn de grote, maar stille kracht in de jeugdzorg.

Constant aandacht is nodig, landelijk en lokaal

Om deze stille kracht minder stil te maken en ervoor te zorgen dat er aandacht wordt besteed aan de randvoorwaarden voor goede pleegzorg, is het nodig om constant aandacht te vragen voor de situatie en positie van pleeggezinnen. Dat doet de NVP, samen met pleeggezinnen, op landelijk en op lokaal niveau. We richten ons vooral op zaken die specifiek de situatie van pleeggezinnen verbeteren.

Op landelijk niveau onderhouden we contact met de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Justitie en Veiligheid en de bewindspersonen die bij deze ministeries verantwoordelijk zijn voor pleegzorg en de rechtspositie van pleeggezinnen, staatssecretaris Van Ooijen en minister Weerwind. Daarnaast spreken we geregeld met Kamerleden en met ambtenaren van de ministeries.

In die gesprekken komen een aantal onderwerpen die voor pleeggezinnen spelen geregeld terug. Zoals de **vergoeding van kosten** voor pleegzorg – we krijgen hierover ook niet voor niets de meeste vragen bij de helpdesk. Pleegzinnen dreigden buiten de boot te vallen bij een aantal compensatiemaatregelen van de overheid tegen de stijgende kosten. Het aankaarten van dit probleem bij staatssecretaris Van Ooijen en Kamerleden leidde tot een extra verhoging van de pleegvergoeding in 2023.

Een ander onderwerp van gesprek is de **regeling bijzondere kosten pleegzorg**. Deze regeling geldt alleen als er sprake is van een kinderbeschermingsmaatregel of pleegoudervoogdij. Pleeggezinnen met een vrijwillige plaatsing kunnen geen gebruik maken van deze regeling, net als pleeggezinnen met een pleegkind dat ouder is dan 18 jaar; dan is een pleegzorgplaatsing een vrijwillige plaatsing. Sommige pleegzorgorganisaties maken een uitzondering, daar kunnen ook pleeggezinnen met een vrijwillige plaatsing gebruik maken van de regeling. Wij vinden dat er geen onderscheid zou moeten zijn en dat bijzondere kosten tot 21 jaar vergoed moeten worden, ook als er sprake is van een vrijwillige plaatsing. Hiervoor vroegen we aandacht in een bericht aan de Tweede Kamer, wat leidde tot een motie over dit onderwerp van GroenLinks en de PvdA.

De motie werd niet aangenomen, maar het onderwerp bijzondere kosten krijgt wel een plekje in een nieuwe handreiking over kosten en vergoedingen voor pleegzorg. Samen met het ministerie van VWS, Jeugdzorg Nederland en de VNG werken we aan een nieuwe handreiking die in het voorjaar van 2023 verschijnt.

Onderdeel van deze handreiking zijn ook de **tarieven die gemeenten betalen voor pleegzorg**. Deze tarieven variëren sterk. Pleeggezinnen zijn voor ondersteuning en begeleiding afhankelijk van de afspraken die gemeenten en pleegzorgorganisaties maken. De handreiking moet ervoor zorgen dat gemeenten een realistisch tarief voor pleegzorg betalen aan de pleegzorgorganisatie.

In november kondigden minister Weerwind en staatssecretaris Van Ooijen aan de **wachtlijsten** aan te willen pakken door kinderen met een beschermingsmaatregel voorrang te geven bij de toekenning van jeugdhulp. Wij vinden dat voorrang voor alle pleegkinderen zou moeten gelden. Dat brachten we onder de aandacht in een brief aan de Kamerleden in aanloop naar een debat over jeugdzorg in november.

Voorrang is nodig, want te lang wachten op hulp gaat ten koste van **stabiliteit en continuïteit** van zorg voor pleegkinderen. Te lang wachten op aanvullende hulp kan ervoor zorgen dat een pleegzorgplaatsing eindigt in een breakdown, bleek uit het onderzoek 'Waarom stoppen pleegouders', dat we in 2019 samen met het Nji en Jeugdzorg Nederland publiceerden. In een brief aan de staatssecretaris lichtten we nogmaals de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek toe, nadat de staatssecretaris zich in een debat met de Tweede Kamer afvroeg wat de redenen waren voor pleegouders om te stoppen met pleegzorg. GroenLinks-Kamerlid Lisa Westerveld, die we vorig jaar interviewden over pleegzorg, merkte daarbij terecht op dat deze redenen bekend zijn.

Als gevolg van de crisis in de jeugdbescherming worden er in het maatschappelijk debat vraagtekens gezet bij de rechtvaardigheid van uithuisplaatsingen. Daardoor zijn sommige pleegouders gaan twijfelen. Pleegouders merken dat zij aangekeken worden op de problemen rondom uithuisplaatsingen. Dit bespraken we met Kamerleden, wat ervoor zorgde dat verschillende Kamerleden van de ChristenUnie, BBB, SGP en anderen hun waardering en steun voor pleeggezinnen uitspraken.

Hervormingsagenda Jeugd

Om de problemen in de jeugdzorg op te lossen, wordt op het moment door het ministerie van VWS; zorgaanbieders, cliënten, professionals en gemeenten (VNG) gewerkt aan de Hervormingsagenda Jeugd. Deze hervormingsagenda heeft twee doelen: betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is, en het op orde brengen en beheersbaar houden van de financiën. De hervormingsagenda had in het voorjaar van 2022 af moeten zijn, maar is sindsdien meerdere keren uitgesteld. Gemeenten willen meer geld voor het uitvoeren van hun jeugdzorgtaken, maar de overheid wil hierin niet verder tegemoetkomen. Het is op het moment van schrijven nog niet duidelijk wanneer de hervormingsagenda af is.

Aandacht in de regio

De praktische invulling van pleegzorg gebeurt lokaal en regionaal, door pleegzorgorganisaties, gemeenten en jeugdzorgregio's. Zij vormen het beleid waar je als pleegouder mee te maken krijgt in de praktijk. Het is belangrijk dat dit beleid verdergaat dan aandacht voor het werven van pleegouders en dat pleeggezinnen daarover mee kunnen praten. Als NVP kunnen we niet op al deze plekken de stem van pleeggezinnen laten horen, dus is het belangrijk dat pleegouders zelf kunnen meepraten. Dat kan bijvoorbeeld in de pleegouderraad van je pleegzorgorganisatie. We versterken de medezeggenschap via de pleegouderraad, samen met het Landelijk Overleg Pleegouderraden (LOPOR), met kennis en informatie voor de pleegouderraden.

> ***"De pleegouderraad van Vigere ging met de pleegzorgorganisatie in gesprek over de vergoeding van bijzondere kosten. De regeling werd in overleg met de gemeenten aangepast, zodat pleegouders kosten eenvoudiger vergoed kunnen krijgen."***
>
> *Frans Louwen, voorzitter pleegouderraad Vigere en LOPOR*

Ook stimuleren we het 'goede gesprek' over pleegzorg in de regio: om succesvolle pleegzorg te kunnen bieden, moet de manier waarop we pleegzorg organiseren beter. Daarvoor stimuleren en faciliteren we regionaal een 'goed gesprek' over pleegzorg. Op basis van de uitkomsten van deze gesprekken stellen de betrokken partijen een verbeteraanpak op om pleegzorg nog beter te organiseren. In de regio's Rijk van Nijmegen en West Brabant Oost zijn pilots van het goede gesprek gestart. We ontwikkelen het proces van het goede gesprek verder zodat vervolgens meer regio's het goede gesprek over pleegzorg kunnen voeren.

Wat kun jij doen om pleegzorg te verbeteren?

- Deel jouw verhaal of ervaringen door een mail te sturen aan Tweede Kamerleden. Om hun werk goed te kunnen doen, hebben zij de verhalen van mensen nodig. Je vindt de contactgegevens op de site van de Tweede Kamer.
- Nodig de wethouder of een gemeenteraadslid uit voor een kop koffie of thee en ga in gesprek over pleegzorg. Laat weten wat er speelt, dan kunnen zij ermee aan de slag.
- Via de pleegouderraad kun je in de pleegzorgorganisatie laten horen wat er speelt voor pleeggezinnen en bespreken hoe het beter kan.

Meer tips vind je in het boekje Belangenbehartiging voor pleegouders: praktische tips voor jou.

Uitdagingen en aandachtspunten in de toekomst

Eind december kondigde minister Weerwind van Rechtsbescherming aan dat ouders die te maken krijgen met een gezagsbeëindiging voortaan gratis een advocaat krijgen. Dit is een goede ontwikkeling om de positie van ouders te versterken. Tegelijkertijd is de vraag welke gevolgen dit heeft voor de positie van pleeggezinnen: ook zij moeten rechtsbescherming kunnen krijgen als ze dit nodig hebben.

De krappe arbeidsmarkt maakt het ingewikkeld om voldoende professionals aan te trekken. Hierdoor is het lastig om iets te doen aan de hoge werkdruk en caseload die ondersteuning van professionals voor pleeggezinnen ingewikkeld maakt. En antwoord hierop kan zijn om informele steun rondom een pleeggezin te versterken: bijvoorbeeld door het versterken van deeltijdpleegzorg, vormen van informele steun rondom een pleeggezin zoals steun- en buurtgezinnen en met maatjesprojecten als Pleegmaatjes.

> ***"Elke woensdagavond hebben we even 'adempauze' als onze pleegzoon (14 jaar) bij een van zijn docenten mag aanschuiven voor het avondeten. Haar betrokkenheid is al jarenlang goud waard!"***
>
> *Gezinshuisouder Nely*

Alle ontwikkelingen vragen om een duidelijke visie op pleegzorg, waarover op alle niveaus moet worden nagedacht. Opvang voor kinderen in gezinnen blijft zich ontwikkelen – ook in de pleegzorg waar bijvoorbeeld steeds meer vraag is naar deeltijdpleegzorg – en de maatschappij verandert. Ook starten er nieuwe initiatieven in de pleegzorg, zoals Mockingbird. Een duidelijke visie waarin deze ontwikkelingen een plek hebben, helpt om de juiste beleidskeuzes te maken. Zo kunnen kinderen die niet meer bij hun eigen ouders kunnen wonen ook in de toekomst opgevangen worden in een pleeggezin of andere gezinsvorm.

Pleegzorg als onderdeel van het geheel

Ondanks alle aandacht voor jeugdzorg in de politiek zijn er helaas nog geen oplossingen voor problemen als wachtlijsten, personeelstekorten en financiële tekorten. Gelukkig is er in de tussentijd nog aandacht voor pleegzorg – en die aandacht blijven we vragen. Wil je meedenken of meepraten? Dat kan door je aan te melden voor ons pleegzorgpanel. Blijf op de hoogte door je in te schrijven voor de nieuwsbrief, belangenbehartiging.

Door Peter van der Loo, pleegouder en directeur van de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen. Reageren op dit artikel kan door te mailen naar Peter via pvanderloo@denvp.nl.

Bij Gerdien

Volgende pagina

Bij Gerdien

Ik wil je niet langer mama noemen

Eunice (17 jaar) hangt tegen het aanrecht aan terwijl ik in een pan pastasaus roer. Ze is stil en wikkelt een plukje haar rond d'r vinger. Ze heeft vast iets op haar lever. Ik roer en wacht. En jawel, ze steekt van wal: 'Ik heb goed nagedacht en een besluit genomen. Ik wil je niet langer mama noemen.' Ze kijkt me onderzoekend aan. Ik roer, glimlach en zeg: 'Oké, welke gedachten horen bij dat besluit?'

Mijn gedachten maken een tijdsprongetje naar veertien jaar geleden. Ik herinner me de 3-jarige Eunice nog zo goed. Ze kwam huppelend op me af toen ik op de bank zat. Een spring-in-'t-veld die de moeite nam om even stil te staan. Om even haar hand op mijn knie te leggen. Om me even met grote bruine kijkers vragend aan te kijken. Te serieus voor haar leeftijd stelde ze een vraag: 'Wil jij mijn mama zijn?'

"Je mag gewoon blijven wie je bent en voor me zorgen zoals je doet, maar ik heb al een mama."

Ik herinner me mezelf. Hoe de wereld opeens stil leek te staan. Hoe mijn hand door haar krullenbos heen woelde. Hoe mijn ogen haar antwoordend aankeken. En ik dapper opgejaagd door een adrenalinestoot in mijn hartkamers antwoordde: 'Ja, ik wil voor je zorgen!' Sinds dat moment noemt ze me 'mama'.

En vandaag zegt ze: 'Het is eigenlijk gewoon niet zo handig dat ik je 'mama' noem. Je mag gewoon blijven wie je bent en voor me zorgen zoals je doet, maar ik heb al een mama.' Ik gloei van trots! De originele navelstreng is erkend en daarnaast mag ik blijven bestaan.

Tekstschrijver Gerdien Rietveld is moeder van Jack (12) en Joy (3) en stiefmoeder van vier zoons. Samen met haar man runt ze een gezinshuis waar Eunice (17), Angelique (15) en Jos (11) wonen.*

*De namen van de gezinshuiskinderen zijn gefingeerd.

Fotografie: Stephan van Berkel

Vertrouwenspersoon in gezinshuis

Volgende pagina

Vertrouwenspersoon in gezinshuis

Lege verplichting of zinvolle toepassing?

“De vertrouwenspersoon komt. De oudere kinderen zijn weg. Met de twee jongsten die thuis zijn, klimt ze in het speelrek. Daarna houdt ze een kort praatje met mij en ze gaat weer. Dit voelt vreemd en misschien wel als een zinloze verplichting.” Dit vertelt een gezinshuisouder over het bezoek van de vertrouwenspersoon van het Advies- en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ). Voor de vertrouwenspersonen zijn gezinshuizen een bijzondere vorm van jeugdhulp. In plaats van op een groep komen zij in de privésfeer van een gezin. Ze voelen zich soms zelfs niet welkom. Hoe kan een vertrouwenspersoon hier van toegevoegde waarde zijn?

Het project Versterking Vertrouwenswerk in Gezinshuizen van het AKJ wil een antwoord geven op deze vraag. Jojet de Graaf is projectleider en heeft het afgelopen jaar onderzocht wat een goede werkwijze is voor vertrouwenspersonen in een gezinshuis. Daarnaast komen verschillende gezinshuisouders aan het woord over hun ervaringen met vertrouwenspersonen.

Noodzaak

Dat een onafhankelijk vertrouwenspersoon belangrijk is, mag geen discussiepunt meer zijn. Het rapport van het onderzoek naar geweld in de jeugdzorg door commissie de Winter (1) en de recente klachten over mishandelingen of misbruik in De Glind geven aan dat kinderen in de jeugdhulp - dus ook in gezinshuizen - in een kwetsbare positie zitten. Te vaak worden hun signalen niet gehoord. Wettelijk is vastgelegd dat kinderen in de jeugdhulp recht hebben op een onafhankelijk vertrouwenspersoon. Ook in de Kwaliteitscriteria Gezinshuizen (2) wordt dit recht genoemd: “Ieder kind heeft een vertrouwenspersoon buiten het gezinshuis waar hij of zij regelmatig mee spreekt en een vertrouwensband mee heeft.” Het AKJ heeft van de overheid deze taak gekregen. Vertrouwenspersonen bezoeken een gezinshuis vier keer per jaar.

“Ik ben blij dat de vertrouwenspersoon in gesprek ging met de jongeren over de positie van de jongeren ten opzichte van onze eigen kinderen.” (gezinshuisouder Caro)

“Vertrouwenspersonen komen voort uit de residentiële groepen en de vraag is of er binnen gezinshuizen voor de kinderen niet al genoeg vertrouwensmogelijkheden zijn en wat het toevoegt. Het helpt mij om hun bezoek te zien als een verplichting en uit te stralen naar de kinderen dat dit een extra persoon kan zijn waar ze mee kunnen praten over dingen die ze moeilijk vinden bij ons of elders.” (gezinshuisouder Maria)

AKJ geeft de jeugd een stem

Het AKJ is een landelijke organisatie waar onafhankelijke vertrouwenspersonen werken die informatie, advies, voorlichting en ondersteuning bieden aan iedereen met vragen of klachten over jeugdzorg. Elk kind, elke jongere en volwassene die te maken krijgt met jeugdhulp, kan hulp vragen aan de vertrouwenspersonen van het AKJ.

Per 1 maart gaat de naam AKJ veranderen naar Jeugdstem. Met deze naam wil de organisatie benadrukken dat de vertrouwenspersonen als taak hebben de kinderen in jeugdhulp een stem te geven.

Meer informatie over het AKJ vind je op hun website: https://www.akj.nl.

Gezinshuizen net even anders

De vertrouwenspersonen ervaren de bezoeken aan een gezinshuis anders dan die aan een open of gesloten groep. Zij geven aan dat zij zich vaak ongemakkelijk voelen, omdat ze in de privé-omgeving van de gezinshuisouders moeten werken. Jojet: “Soms is er weerstand tegen de komst van een vertrouwenspersoon. Gelukkig ervaren de meeste vertrouwenspersonen dat het contact goed is. Gezinshuisouders hebben te maken met veel verschillende hulpverleners, ouders, familie en voogden. Vertrouwenspersonen zijn dan weer een extra poppetje in dat veld die wat willen.”

“We ontvangen de vertrouwenspersonen omdat het moet, we zijn alweer toe aan de vierde! De vertrouwenspersoon staat te veraf. Uiteindelijk zijn het toch de gezinshuisouders die 24/7 zorgen voor de kinderen en zo vertrouwen kunnen opbouwen.” (gezinshuisouder Maarten)

“Het voelt niet altijd zinvol om een AKJ-vertrouwenspersoon in je huis aan de keukentafel te laten zitten. Kinderen hebben al negatieve ervaringen met de hulpverlening en dan komt de vertrouwenspersoon vragen: Willen jullie mij iets in vertrouwen vertellen?” (gezinshuisouder Maria)

Project

Het afgelopen jaar heeft Jojet gezocht naar verbetermogelijkheden. Jojet: “Intern zijn we aan de slag gegaan met extra scholing en casuïstiekbesprekingen, waardoor het vertrouwenswerk in een gezinshuis nu als een apart specialisme wordt gezien.” Er is foldermateriaal voor gezinshuizen gemaakt en een praatplaat speciaal voor jonge kinderen of voor kinderen met een licht verstandelijke beperking over wat een vertrouwenspersoon doet. Het interne document ‘Samenwerkingsafspraken met gezinshuizen’ is aangepast. Jojet: “Het is de bedoeling dat de vertrouwenspersoon deze afspraken bespreekt met de gezinshuisouders bij de start van de samenwerking. En daarna regelmatig evalueert: Wat is in grote lijnen jullie doelgroep?, Wat vinden jullie prettig? en Hoe past het vertrouwenswerk in jullie gezinshuis? We merken dat als je hier de tijd voor neemt, je ook wantrouwen wegneemt en echt kunt samenwerken.”

“De insteek van onze vertrouwenspersoon naar de kinderen is dat je met haar kunt praten of kletsen over alles wat je wil. Dat luchtige werkt goed, ook omdat zij al langere tijd bij ons komt. Vóór ze met de kinderen mocht praten, hebben we eerst afspraken gemaakt.” (gezinshuisouder Bergit)

Contact met gezinshuizen

In het najaar heeft Jojet bijeenkomsten met gezinshuisouders georganiseerd. Het doel was luisteren naar elkaar, kijken wat er schuurt en wat er goed gaat. Een vaak genoemd probleem is de wisselingen van vertrouwenspersonen. Een band opbouwen kost tijd, maar die is er niet altijd omdat vertrouwenspersonen bijvoorbeeld van baan veranderen. Jojet: “Dat is realiteit, maar er is besloten dat bij interne wisselingen van vertrouwenspersonen de gezinshuizen zoveel mogelijk gespaard worden. We hopen hiermee iets meer continuïteit te garanderen. Ook hebben gezinshuisouders aangegeven dat vertrouwenspersonen meer oog moeten hebben voor de problematiek en het daaruit voortvloeiende gedrag, om goed voorbereid in gesprek te kunnen gaan met de gezinshuiskinderen.”

Samenwerken

Gezinshuisouders vinden het belangrijk dat zij betrokken worden bij het verder ontwikkelen van het vertrouwenswerk in gezinshuizen en vinden goede communicatie hierover essentieel. Op de vraag of vier keer per jaar voldoet om een vertrouwensband op te bouwen, is volgens Jojet geen eenduidig antwoord te geven: “Voor sommige gezinshuizen is het genoeg, anderen willen meer of juist minder. Als een vertrouwenspersoon al lang een gezinshuis bezoekt, dan kan het met minder of met app- of telefonisch contact. In andere situaties is misschien meer bezoek nodig. Die flexibiliteit dient er te zijn voor de vertrouwenspersonen. Het is maatwerk.”

Vertrouwenspersonen over hun werk in gezinshuizen

“Kinderen vinden het bijna altijd fijn om even met me te praten. Vaak gaat het over het contact met ouders. Daarna gaan we nog even met de gezinshuisouder in gesprek om te vertellen waar ze tegenaan lopen. Soms komt er ook voor de gezinshuisouder nieuwe informatie naar boven en kan er actie worden ondernomen.”

“Laatst vertelde een kind mij dat een ander kind in het gezinshuis haar had betast op een manier die ze niet prettig vond. We hebben dit samen aan de gezinshuisouder verteld. De gezinshuisouder heeft actie ondernomen om dit in het vervolg te voorkomen.”

“Een jongere belde me, omdat ze al lange periode geen vaste voogd had. Het is een traject geworden waarbij we samen een brief hebben geschreven, met een vraag om een gesprek met de leidinggevende van het betreffende team van de gecertificeerde instelling. Op verzoek van de jongere ben ik aangesloten bij de kennismaking met de nieuwe voogd.”

Vrijheidsbeperkende maatregelen

In mei 2022 kregen gezinshuizen een brief van de Inspectie en het AKJ over het gebrek aan een wettelijke basis voor vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit heeft bij gezinshuizen veel onrust gegeven. Gewone huisregels werden ineens ter discussie gesteld of zelfs verboden. Op de website van het AKJ staat hierover: ‘Verplicht op je kamer blijven, cameratoezicht, je smartphone niet mogen gebruiken, de buitendeur op slot. Of vastgepakt en vastgehouden worden, controle van je urine. Het mag allemaal niet zomaar in de open jeugdhulp. Toch gebeurt het bij instellingen waar kinderen en jongeren verblijven die jeugdhulp krijgen. In de open jeugdhulp is er nu vrijwel nooit een wettelijke basis voor maatregelen die de vrijheid van kinderen of jongeren beperken, ook niet onder het mom van ‘huisregels’.’

Jojet: “Ik snap de gevoeligheid en begrijp dat dit voor gezinshuizen anders is dan voor een groep. Maar gezinshuizen zijn een vorm van open jeugdhulp en generieke regels mogen niet. Je mag niet zeggen: alle kinderen moeten iedere dag verplicht een uur op hun kamer blijven. Als dat voor een individueel kind nodig is,dan kunnen in overleg met het kind en bijvoorbeeld de gedragswetenschapper afspraken gemaakt worden. Pedagogische afspraken over bijvoorbeeld telefoongebruik, kunnen wel, maar alleen afgestemd op het individu.”

“De commotie naar aanleiding van de brief over vrijheidsbeperkende maatregelen heeft veel teweeggebracht. Als ik kijk hoe ik nu werk is dat enerzijds bewuster, maar ook veel krampachtiger. Je gaat te veel nadenken en dat maakt het werk niet gemakkelijker. Een gezinshuis is weeznlijk anders dan een open groep in jeugdzorg, daar wordt te weinig rekening mee gehouden.” (gezinshuisouder Maarten)

“Ik zoek altijd de samenwerking, daarom was ik ook geschokt over de wijze waarop de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen werd aangekondigd: via social media voordat wij iets te horen kregen. Voor mij is het essentieel dat er gesproken wordt met en niet over gezinshuisouders.” (gezinshuisouder Bergit)

Toekomst

De aandacht binnen het AKJ voor het vertrouwenswerk in gezinshuizen wordt nog verder voortgezet. Jojet mag ook komend jaar verder met het project. Daarnaast krijgt zij de taak om te kijken naar verbetermogelijkheden in het vertrouwenswerk voor pleegkinderen en pleegouders. Jojet: “Het AKJ is er voor iedereen die te maken krijgt met jeugdhulp, dus ook voor kinderen in pleegzorg en hun pleegouders.”

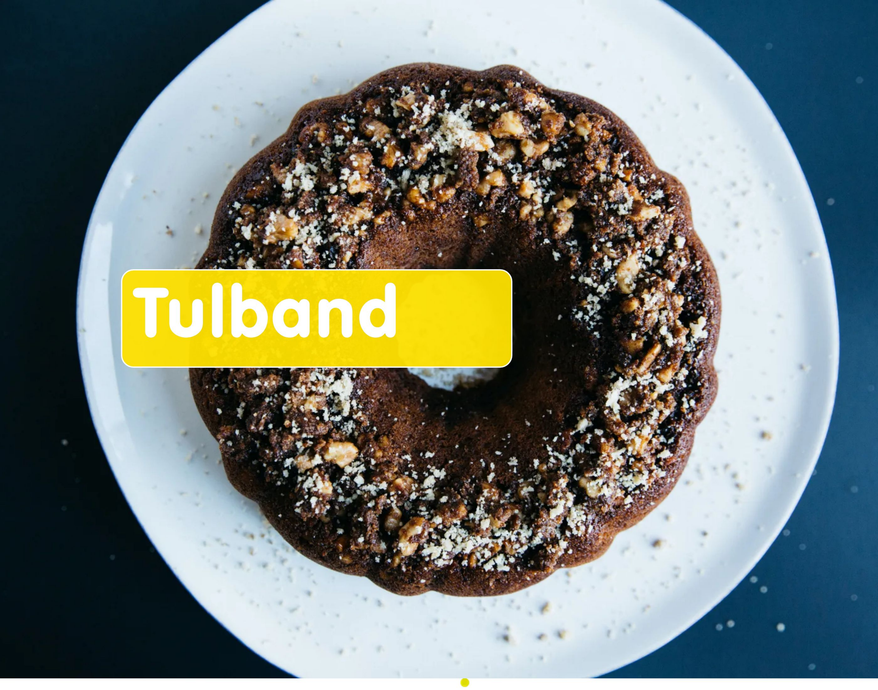
Door Maud Verhoofstad

Noten

1 Commissie de Winter, Onvoldoende beschermd: geweld in de Nederlandse jeugdzorg van 1945 tot heden. (2019)

2 Kwaliteitscriteria Gezinshuizen is een document van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) dat is opgesteld door een kernteam van experts met een inbreng van medewerkers in gezinshuizen. Ze beschrijven de kenmerken van een goed gezinshuis.

Tulband

Tulband

Een ding had de directrice van het meidenhuis me niet verteld:
dat ik er een Vader en Moeder bij zou krijgen.
Háár vader en moeder, namelijk.
Bij elke feestelijke gebeurtenis waren ze er.
Vader al glimlachend en Moeder met een tulband.
Die bakte ze zelf.
Met liefde.
Voor ons alle 24.

Er was ook nog een zus.
Die speelde voor Zwarte Piet* op het Sinterklaasfeest.
Als we op vakantie gingen met de gehuurde Ford-bus, dan stond Vader
een paar straten verderop ons uit te zwaaien.
Bij de bagage zaten een paar tulbanden.

Ik mocht ook wel eens mee naar hun huis: een knusse bovenwoning
in de Amsterdamse Pijp met een balkon vol planten.
Moeders groene vingers strooiden bloemen om haar heen.

In mijn eerste studiejaar stierf ik van de eenzaamheid.
Soms kwam ik in tranen bij hen binnen.
Zeggen kon ik niks.
Maar dat hoefde niet.
Ik kreeg een kop warme chocolademelk en een plakje tulband.
Ze brachten me een eindje naar huis.
Thuis vond ik het pak koffie en de thee en de koekjes in mijn fietstas.

Er met liefde in gestopt.
Ik stelde mijn geliefde aan hen voor.
‘Een aangename jongeman’, vond Vader.
Moeder keek met genoegen toe.

Vader stierf nadat er iets in zijn hoofd plotseling was misgegaan.
Ik kon het niet verdragen.
Ik kwam niet op bezoek, ik liet niets horen.
Eerst mijn moeder, nu Vader: het deed me bijna lijfelijk zeer.

We gingen naar de begrafenis.
Ik durfde Moeder haast geen zoen te geven.
‘Dag kind,’ zei ze.
Later hoorde ik dat ze gehuild had om mijn briefje.
Ik had er alleen ‘lieve Moeder’ op gezet, omdat ik geen woorden had.

Ik ben haar blijven opzoeken, ze is voor mij Moeder gebleven.
En voor onze zoon is ze Oma.
Een extra Oma, nu hoogbejaard.
Laatst waren we bij haar.
‘Dag kinderen,’ zei ze.
Een paar dagen later zat er een pakje bij de post, stevig ingepakt.
‘Nou was ik nog vergeten hem te geven,’ schreef ze.
Eigenlijk wist ik het al voor ik hem uitpakte.

Het was een tulband van Moeder.
Gebakken met liefde.

Door Hanneke Gunsing

** Deze column verscheen jaren geleden. Nu spreken we liever over Sinterklaas en Piet.*

Kind geen bezwaar

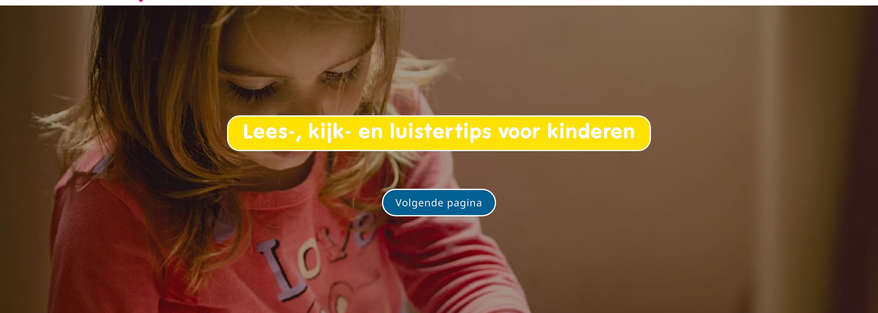
Hanneke Gunsing schreef in de jaren ‘80 en ‘90 columns in Mobiel, de voorganger van BIJ ONS, onder het pseudoniem J. Udo. In het boek ‘Kind geen bezwaar’ staat een aantal aansprekende columns gebundeld, waaronder ‘Tulband’.

Redactielid Flip Woltering schreef in de vorige BIJ ONS over de columns van Hanneke Gunsing: "Eerlijk gezegd was haar column altijd het eerste wat ik las als Mobiel op de mat viel. Ook waren haar columns regelmatig een inspiratiebron bij pleegoudergesprekken. Ragfijn wordt aangegeven wat vertrouwen, loyaliteit of erbij willen horen doen met een pleegkind."

‘Kind geen bezwaar’ kun je hier bestellen.

Foto: Godfried van Utrecht

Lees-, kijk- en luistertips voor kinderen

Volgende pagina

Lees-, kijk- en luistertips voor kinderen

Ben je op zoek naar een leerzaam, inspirerend, informatief of leuk boek over pleegzorg of gezinshuizen of naar een podcast of film? We hebben weer een hoop tips voor je! Heb je een suggestie voor een boek, podcast, film of iets anders dat we niet mogen missen? Laat het weten door een mailtje te sturen naar bijons@denvp.nl!

Een overzicht van de lees- en luistertips voor volwassenen vind je hier.

Het kleurenmonster

Auteur: Anne Llenas

Veel kinderen in pleeggezinnen of gezinshuizen hebben moeite met het voelen en het onder woorden brengen van hun emoties. Hechtings- of trauma-gerelateerde problematiek is vaak de achterliggende oorzaak. Het kleurenmonster gaat over een kleurrijk monstertje dat in de war is. Hij komt een meisje tegen dat hem gaat helpen alle kleuren/emoties uit elkaar te halen. Het boekje is geschreven voor jonge kinderen vanaf drie jaar. Vaak kunnen kinderen tot 10 jaar er nog erg in geïnteresseerd zijn, omdat het de basis van emoties uitlegt. Je kunt bij het boek ook knuffeltjes bestellen. Daarmee kun je kinderen helpen emoties te leren uitdrukken. Kinderen kunnen bijvoorbeeld alleen met een kleur of knuffeltje aangeven hoe ze zich voelen en van daaruit kan er geoefend worden of is het gesprek geopend. Het is een erg mooi hulpmiddel, omdat volwassenen en kinderen dezelfde taal kunnen gebruiken voor de emoties waardoor kinderen stappen zetten in het herkennen en het onder woorden brengen van hun emoties.

Door Karin Zanin

➡ 'Het kleurenmonster' kun je hier bestellen

Het knipmes

Auteur: Nadja Van Sever

Joppe is pleegkind en woont bij twee pleegvaders. Zijn moeder heeft hij sinds zijn geboorte niet meer gezien. Toch houdt hij heel veel van haar. Hij is ervan overtuigd dat ze hem vast komt halen. Dan gaan we in een mooi groot huis wonen, met huisdieren en alles wordt helemaal goed.

Joppe vindt het heel moeilijk als zijn pleegvaders een meisje op willen vangen dat voorlopig niet thuis kan wonen. Hij gelooft dat ze niet meer van hem houden en dat versterkt zijn hoop dat zijn moeder hem snel komt halen.

Het is een heftig verhaal over een kind dat geen mens vertrouwt, zich niet aan anderen kan geven, bang is en angststromen heeft. De bril van tegenstrijdige gevoelens, bindingsangst en jaloezie wordt helder beschreven. Het boek is geschikt voor kinderen vanaf ongeveer 10 jaar. Overigens kunnen ook pleegouders, pleegzorgwerkers en jeugdbeschermers er hun voordeel mee doen.

Door Flip Woltering

➡ 'Het knipmes' kun je hier bestellen

Vastberaden

Auteur: Gerard van Gemert

Een aangrijpend verhaal over Vince (13 jaar) die om verschillende redenen voor de derde keer bij een ander pleeggezin verblijft. Als hij tijdens een bezoek aan zijn moeder een brief ziet liggen, denkt hij dat deze van zijn biologische vader is. Die heeft hij sinds zijn vierde niet meer gezien. Op de achterkant van de brief staat een postcode en huisnummer. Samen met zijn pleegzus Yara gaat hij op zoek naar zijn biologische vader.

Vanaf het begin van het boek word je meegenomen in het hoofd van Vince, het hoofd van een pleegkind. Je voelt zijn strijd met het stempel, dat een pleegkind vaak al standaard heeft. Mooi is het verlangen van Vince naar zijn biologische vader waar hij nog herinneringen aan heeft. Een goed verwoord en makkelijk te lezen boek. Je leert een pleegkind beter begrijpen.

Door Lily Monori van Dijken

➡ 'Vastberaden' kun je hier bestellen

Sammy krijgt pleegouders

Auteurs: Kolet Janssen, Emmy Geyskens. Illustraties: Emilie Timmermans

Een leuk boek dat het verhaal vertelt van Sammy. Een jongetje van vier jaar dat doordeweeks bij pleegouders gaat wonen omdat mamma het alleen niet redt.

Het geeft een mooi informatief beeld van pleegzorg. Ook voor jonge kinderen is het een heel begrijpelijk verhaal als je het voorleest.

Het is bruikbaar voor ouders, leerkrachten en geïnteresseerden die meer over pleegzorg willen weten. Handig om te weten: het boek is in samenwerking met pleegzorg Vlaanderen geschreven. Wil je jezelf aanmelden voor pleegzorg, informeer bij Pleegzorg Nederland naar het adres van een pleegzorginstelling in de buurt.

Door Flip Woltering

➡ 'Sammy krijgt pleegouders' kun je hier bestellen

Steen voor steen

Auteur: Jacodine van de Velde

Het boek Steen voor steen is een youngadultroman die geschreven is als afsluiting van een serie, waarin je een inkijkje krijgt in het leven van verschillende jongeren.

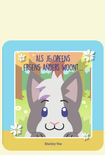
Dit boek gaat over Iris, een 17-jarig meisje dat als puber op zoek gaat naar haar identiteit en de liefde, terwijl ze nog dagelijks worstelt met de trauma's uit haar jeugd. De hoofdstukken wisselen elkaar af tussen heden en verleden, waardoor het een heel mooi inkijkje geeft in hoe Iris geworden is zoals ze is. Namelijk een felle dame die geleerd heeft haar stekels op te zetten als iemand dichtbij komt. Je wordt meegenomen in haar herinneringen en hoe ze hierdoor de ander tegemoet treedt vanuit wantrouwen. Ook lees je hoe verwarrend en soms moedeloos het is voor de ander om dit te ervaren. De schrijfster heeft een goed beeld gegeven van pleegzorg en met welke problematiek jongeren kunnen worstelen in hun puberteit. Ze weet lastige onderwerpen als loyaliteit, hechting, trauma en automutilatie te beschrijven, zonder dat het te dramatisch wordt.

Het boek is goed te lezen door jongeren, maar ook door volwassenen omdat het intrigerend is om te lezen wat er gebeurt in het hoofd van Iris en hoe de interactie met haar omgeving daardoor beïnvloed wordt.

Door Karin Zanin

➡ 'Steen voor steen' kun je hier bestellen

Als je opeens ergens anders woont...

Auteur: Shelley Vos

Dit boekje gaat over dieren die bij een andere diersoort wonen dan hun ouders. De schrijfster schetst in korte zinnen diverse situaties waarin de hoofdpersoon Coen Konijn terecht komt. Hij woont bij Hannah Haas, samen met Kiki Kikker, Erik Egel, Virgil Vos, Vera Vlinder en Bilal Beer. Allemaal hebben ze gevoelens en gedachten over hun situatie en de emoties die dat vervolgens oproept. Deze zijn erg herkenbaar voor kinderen die ergens anders wonen.

Doordat de schrijfster Hannah Haas steeds laat zeggen dat de dieren lief zijn en erkent dat de situatie waarin ze wonen lastig en verwarrend is, worden de jonge dieren ontschuldigd. Ook laat ze de ouders in hun ouderrol en is het goed dat de dieren, ondanks dat ze ergens anders wonen, van hun ouders blijven houden.

In de korte, repeterende zinnen die de schrijfster gebruikt, zit de kracht van de herhaling. Daarnaast staat het boekje bol van prachtige tekeningen en is het daarom al een genot voor zowel jong als oud. Een aanrader!

Door Peter Sonder

➡ 'Als je opeens ergens anders woont' kun je hier downloaden

Floor staat er niet alleen voor

Auteurs: Jantine Riksen en Nanda Roep

Floor is een negenjarig meisje dat enorm haar best doet om het thuis op de rit te houden. Ze doet kluisjes, zorgt voor haar zusje, zorgt voor haar moeder en moet ondertussen ook nog op tijd op school zijn en haar aandacht erbij houden. Dit lukt op een gegeven moment niet meer en samen met de hulpverlening wordt besloten dat zij en haar zusje een tijdje in een pleeggezin gaan wonen. Alle dingen die voor elk kind zeker zijn, zijn ineens niet meer zo zeker. Floor maakt zich zorgen om haar zusje, om haar moeder en moet wennen aan een nieuwe woonplek, een nieuwe school en haar pleegbroertje en -zusje.

Het boek is enorm waardevol voor de jeugdzorg. Voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen, maar ook voor volwassenen die erbij betrokken zijn. Het geeft heel treffend weer met welke negatieve overtuigingen kinderen kunnen worstelen, zoals Floor die zichzelf dom en stom voelt. Het laat zien dat het vaak nog moeilijker voelt om niet meer thuis te wonen (hoe onveilig dat ook was), omdat het kind met zijn hoofd nog in die situatie zit. Daarnaast vertelt het boek hoe het voor biologische kinderen van pleegouders is om ineens een pleegzus te hebben die anders reageert dat ze zouden verwachten.

Een mooi en eerlijk boek dat iedereen met pleegkinderen eigenlijk in de kast zou moeten hebben staan.

Door Karin Zanin

➡ 'Floor staat er niet alleen voor' kun je hier bestellen

Word lid van de NVP!

Volgende pagina

Word lid van de NVP!

Wij vroegen pleegouders en pleegkinderen wat het voor hen betekent om andere pleeggezinnen te ontmoeten. Ook al wil je het graag, je komt er niet altijd aan toe.

Bij de NVP ondersteunen we ontmoetingen tussen pleeggezinnen op allerlei manieren. Wij zijn er voor pleegouders, pleegkinderen en eigen kinderen in pleeggezinnen. Wij zijn een plaats voor pleeggezinnen, waar je gehoord en gezien wordt, waar je waardering en steun vindt en waar je je stem kan laten horen om samen de pleegzorg te verbeteren. Met jouw steun kunnen we dit blijven doen. Word ook lid van de NVP!

Word lid!

Waaraan lever je een bijdrage?

- Aan het ontwikkelen en het ondersteunen van pleegoudernetwerken, zodat ieder pleeggezin toegang heeft tot zo'n netwerk.
- Aan de helpdesk, die vragen van pleegouders beantwoordt en advies geeft.
- Aan het behartigen van de belangen van pleegouders, zowel landelijk als lokaal.

Het lidmaatschap van de NVP kost 20 euro per jaar. Als je nu lid wordt, ontvang je het gesprekssspel voor pleeggezinnen Dromen, denken, doen.

"De helpdesk van de NVP neemt de tijd voor je en gaf mij tips hoe ik met de situatie om moest gaan. Ik voelde mij gehoord en begrepen. Heel fijn dat pleeggezinnen op deze manier ondersteund worden, daarom heb ik besloten om lid te worden."

BIJ ONS
thuis in een gezin

Meer BIJ ONS

Wil je als eerste op de hoogte zijn als het nieuwe magazine verschijnt? Abonneer je gratis en je ontvangt het volgende magazine in je mail!

Abonneren

BIJ ONS september 2022

Deze editie van BIJ ONS staat in het teken van samenwerken. Wat zijn de sleutels voor een succesvolle samenwerking, welke dilemma's kom je tegen als pleegouder, wat zijn de do's en don'ts en wat kun je leren van anderen om goed samen te werken? In dit nummer lees je over de dialogen die de NVP organiseerde om samenwerkingen in de jeugdhulpverlening te verbeteren. Pleegouder Jolanda deed mee aan de dialogen en deelt haar ervaringen: "Praten met elkaar in plaats van over elkaar, dat is echt de sleutel." Verder lees je over de samenwerking tussen pleegouders die 'adoptief ingesteld' worden genoemd en de biologische ouders van pleegkinderen. In een artikel over samenwerkingsrelaties tussen opvoeders en ouders vertellen Martine Noordegraaf en Ellen Schep van de Christelijke Hogeschool Ede over de methodiek 'de relationele route tot gedeeld opvoederschap'. En redactielid Peter schrijft over zijn ervaringen met samenwerken als pleegouder op afstand.

➡ Lees verder

BIJ ONS februari 2022

De rode draad in het nieuwe magazine is het vertellen van je verhaal. Zo heeft Tweede Kamerlid Lisa Westerveld verhalen van pleeg- en gezinshuisouders nodig om in het politieke speelveld 'te vechten tegen de bierkaai', vertelt ze in een interview. Pleegkind Lily Monori van Dijken beschreef haar levensverhaal in een boek. Redactielid Daisy roept op om inspraak van kinderen en jongeren mogelijk te maken bij juridische beslissingen. In Mijn Levensboek, dat in 2022 vijfentwintig jaar bestaat, staat het 'verhaal van je leven' centraal. Lindy ging op bezoek bij De Huiskamer voor Pleegouders in Tilburg. Daar ontmoeten pleegouders elkaar om verhalen te delen en elkaar te ondersteunen, zodat ze het pleegouderschap volhouden.

➡ Lees verder

Alle edities van BIJ ONS vind je hier.

Neem contact op

Voornaam

Achternaam

Emailadres

voorbeeld@mailadres.nl

Heb je vragen over het magazine of wil je meedoen met de redactie? Vul hieronder je vraag of opmerking in of geef aan ons door hoe jij wilt bijdragen!

Jouw vraag, opmerking of suggestie.

Ik ga akkoord met de verwerking van de ingevulde gegevens volgens de privacy policy van de NVP, te vinden op denvp.nl/privacy.

☐ Akkoord

Verstuur

Paula Sterkenburg, Beanka Meddeler-Polman en Jos Schrijver

Gehechtheid in de praktijk

Sonia (7 jaar) is blind. Ze is van een bankje gevallen. Ze lijkt helemaal geen pijn te hebben, hoewel het echt pijn had moeten doen. De leerkracht heeft hierdoor niet in de gaten dat zij gevallen is en mogelijk pijn heeft. Sonia staat langzaam op en gaat verder spelen. Ze laat geen signaal van gehechtheidsgedrag zien. Ze had kunnen huilen of roepen. (Pagina 73)

Gehechtheid in de praktijk is bedoeld om ouders en werkers in de gehandicaptenzorg te ondersteunen bij de gehechtheidsontwikkeling van kinderen en volwassenen met een visuele en/of verstandelijke beperking. De hoofdstukken bevatten blokjes ‘Belangrijk om te weten’, met uitleg over bijvoorbeeld het belang van troost zoeken bij stress en pijn. Vervolgens een praktisch voorbeeld, zoals dat van Sonia. Kennis- en inzichtvragen en observatie- en reflectieopdrachten zetten de lezer verder actief aan het werk.

Het werkboek is ook uitstekend geschikt voor een bredere doelgroep. Sonia had net zo goed een kind zónder visuele problemen kunnen zijn, zoals een kind met gehechtheidsproblemen of een pleegkind. Pleegzorgwerkers en pleegouders kunnen het boek gebruiken bij de begeleiding en opvoeding van pleegkinderen met (gehechtheids)problemen. En ze kunnen hun eigen gedrag doorlichten aan de hand van thema’s in het boek, zoals empathie - invoelingsvermogen - of de eigen gehechtheid.

Alle lof voor de praktische beschrijvingen en uitleg, inclusief de theoretische achtergronden. Het boek staat vol relevante voorbeelden en uitdagende vragen en antwoorden.

Via de website van Bartiméus kan een PDF van het werkboek gratis gedownload worden.

Gehechtheid in de praktijk

Door Femmie Juffer, redactielid van BIJ ONS en emeritus hoogleraar adoptie en pleegzorg

Iva Bicanic en Richard Korver

Dicht bij huis. Hoe steun je een kind na seksueel misbruik?

Beide auteurs werken met slachtoffers van seksueel misbruik en hun ouders. Richard Korver is jurist en staat hen bij tijdens het proces van aangifte en rechtszaak. Iva Bicanic ondersteunt kinderen en ouders in het omgaan met de psychische gevolgen ervan. Het boek is tot stand gekomen door gesprekken en interviews met hen beiden en samengesteld door Marlies Kieft, journalist en schrijver. De praktische en laagdrempelige beschrijvingen van de gevolgen, de juridische procedures en de mogelijkheden met therapie maken dat het boek, ondanks het moeilijke onderwerp, gemakkelijk leest. De praktijkverhalen van zowel Korver als Bicanic dragen daar zeker toe bij.

Er worden in het boek wat stereotyperingen over misbruik weggepoetst, zoals dat iedere pleger pedofiel is en dat de meeste daders vreemden zijn. Het hele spectrum van gevolgen van misbruik komt aan bod in het boek. Moet je wel of geen aangifte doen? Wat kan je doen of beter laten in de begeleiding van het kind? Wat doe je met schuldgevoel en schaamte, met woede, met angst? Wie licht je in en wie niet?

De belangrijkste boodschap in het boek: als (pleeg)ouders heb je in het herstel een belangrijke rol en het is nooit te laat om een kind te ondersteunen bij het verwerken van misbruikervaringen. Dit boek is echt een aanrader voor iedere pleegouder en gezinshuisouder en hun begeleiders.

Dicht bij huis

Door Maud Verhoofstad, redactielid van BIJ ONS, pleegouder, vertrouwenspersoon en mantelzorgmakelaar

Dr. Juliette Liber

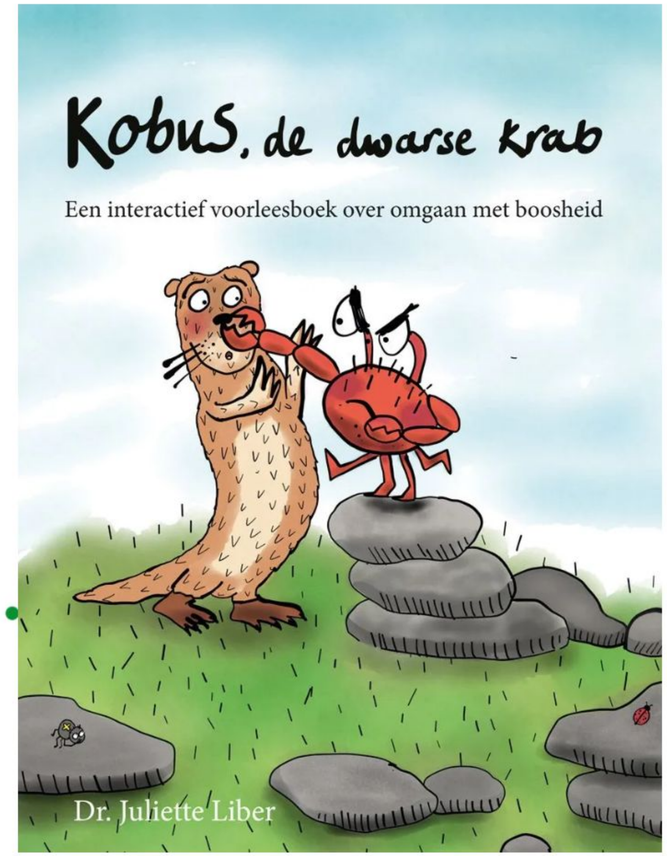
Kobus, de dwarse krab

Kobus, de dwarse krab is een interactief voorleesboek dat kinderen tips biedt om minder snel boos te worden of boosheid op een handige manier op te lossen. Te snelle of te heftige boosheid wordt op een eenvoudige, speelse en (therapeutisch) verantwoorde manier bespreekbaar gemaakt. De duidelijke zwart-wittekeningen met rode accenten beelden dierfiguren met herkenbare menselijke karaktertrekken uit. Voor de doorsnee-opvoeder is dit boek mogelijk soms wat té therapeutisch van aard. Maar als die stukjes overgeslagen worden, krijgt Kobus de krab bewustwording van boosheid alsnog voor elkaar.

Met een toegangscode in het boek en de website kobus.swpbook.com zijn gratis materialen voor interactieve elementen te downloaden. Geschikt als voorleesboek voor kinderen in de leeftijd van 5 tot 8 jaar.

Kobus, de dwarse krab

Door Gerdien Rietveld, redactielid BIJ ONS, gezinshuisouder en tekstschrijver

Yvonne Aartsen, Gé Haans, Marieke Klein Entink

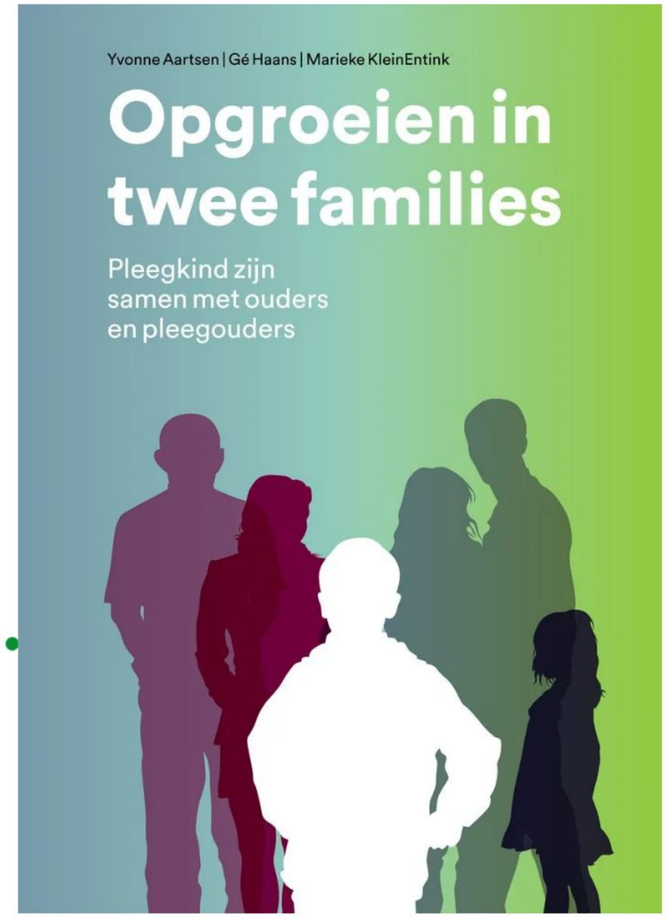
Opgroeien in twee families

Als kinderen langdurig opgroeien in een pleeggezin, is het belangrijk dat ouders en pleegouders samenwerken. Eén ding staat vast: ieder kind wordt geboren uit twee ouders, dat kun je niet wegpoetsen. Leven met die werkelijkheid kan heel moeilijk zijn als een kind zijn oorsprong niet kent. Dit boek gaat over hoe je binnen pleegzorg ouders en kind de ruimte en mogelijkheden geeft om elkaar te leren kennen. Maar ook hoe je als ouders en pleegouders samen voor het belang van het kind kunt staan. Lange tijd was pleegzorg, zeker langdurige pleegzorg, vooral het overnemen van ouderschap in plaats van opvoederschap. Die twee kunnen naast elkaar bestaan en tot heil van pleegkinderen en hun ontwikkeling leiden.

Een boek vol praktische tips, maar ook met aandacht voor problemen van en rolverwarring bij ouders, pleegouders en begeleiders. Het is een aanrader voor pleegouders en pleegzorgwerkers, maar ook voor medewerkers van gemeenten die de zorg moeten faciliteren en fiatteren. Met dit boek krijgen zij een goed beeld van de complexiteit van pleegzorg.

Opgroeien in twee families

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

Annemieke Terpstra en Véronique Renting

Ik haat je, blijf bij mij

Dit boek staat vol met ervaringsverhalen over hechtingsproblematiek. De titel verwoordt het ingewikkelde gevoel dat kinderen hebben die onder moeilijke omstandigheden zijn opgegroeid. De schrijfsters zijn beiden ervaringsdeskundigen in het omgaan met hechtingsproblematiek. Ze zorgen namelijk al jaren voor adoptie- en pleegkinderen met deze problemen. Ze wilden een brug slaan tussen de kennis van professionals en ervaringen uit de praktijk. Dat is meer dan gelukt.

De verhalen liegen er niet om. Het zijn vaak heftige situaties van opvoeders die zijn afgewezen en worden verafschuwd, maar die voor de kinderen door het vuur blijven gaan, omdat die het vechten zo waard zijn. De veertienjarige Valentino vertelt over haar eigen hechtingsproblemen en wat die met haar doen. De verhalen worden afgewisseld met theorie, bijvoorbeeld over veelvoorkomende gedragingen als stelen en liegen en hoe hiermee om te gaan. Het boek is helpend voor beginnende professionals of opvoeders, maar ook voor mensen met vergelijkbare ervaringen die herkenning of bevestiging zoeken. Het hoort in de kast te staan bij iedereen die te maken heeft met deze problematiek of er meer over wil weten. Ook is het goed in te zetten als psycho-educatie voor aspirant-pleegouders, omdat verhalen uit de praktijk zo anders zijn dan de theorie.

Ik haat je, blijf bij mij

Door Karin Zanin, redactielid BIJ ONS en gezinshuisouder met specialisatie in de hulpverlening rondom trauma en hechtingsproblematiek

Yael Meijer

Kiekeboem!

Kiekeboem! vertelt wat de gevolgen zijn van verwaarlozing en geweld bij baby's, peuters en kleuters. Het boek komt voort uit het project Onzichtbare kinderen van Fier. Het beschrijft wat het voor jonge kinderen betekent om op te groeien in onveilige situaties en hoe je als professional zo vroeg mogelijk kunt signaleren en ondersteuning kunt bieden.

Veel ouders die in onveilige situaties opgroeiden en veel stress kenden in hun jeugd hebben zelf grote moeite om hun kinderen veiligheid te bieden. Wat triggert hen waardoor het misgaat? Het boek is interessant en geschikt voor professionals die met kwetsbare gezinnen werken. Kinderen die in deze gezinnen opgroeien, vallen soms op door heftig gedrag of zijn juist heel volgzaam en lief. Het boek geeft ook veel handvatten aan (toekomstige) pleegzorgwerkers.

Kiekeboem!

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

Annemiek Harder, Erik Knorth en Chris Kuiper (red.)

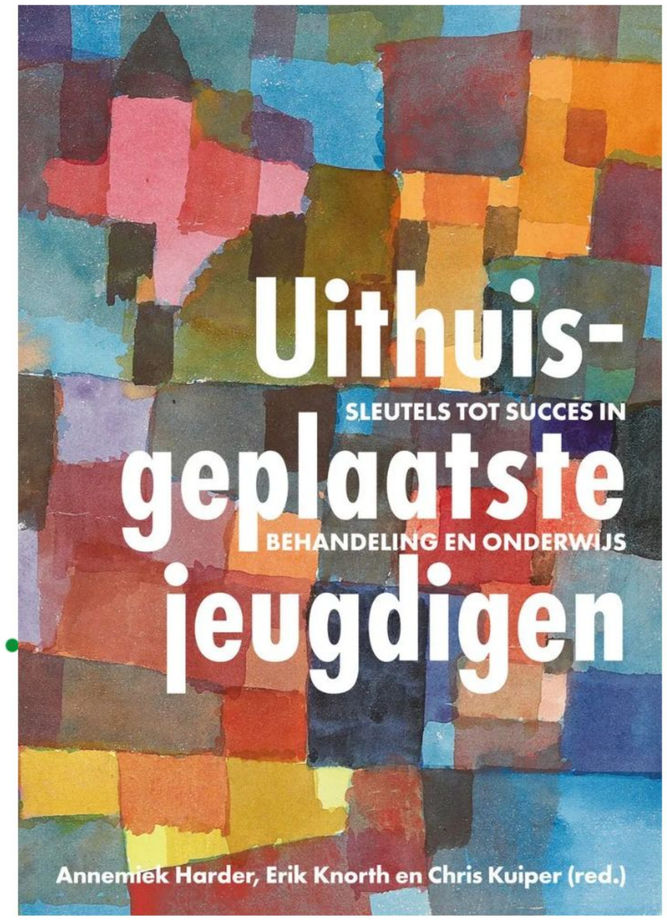
Uithuisgeplaatste jeugdigen

Dit is een interessant boek over uithuisplaatsingen van jeugdigen en wat er nodig is om die succesvol te laten verlopen. Het geeft een overzicht van ‘wat werkt’ in de hulpverlening en het onderwijs. Er komen veel onderwerpen aan bod, zoals plaatsing in internaten, gezinshuizen, gezinsleefgroepen en pleeggezinnen. Ook is er aandacht voor samenwerking met alle partijen.

Het boek is een aanrader voor beroepskrachten uit de jeugdzorg, docenten, studenten en beleidsmedewerkers. Het beschrijft helder wat nodig is voor goede hulp, maar ook wat aanpassing behoeft en waar knelpunten zitten.

Uithuisgeplaatste jeugdigen

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

Manell Hoenselaars

Dagboek van een pleegkind

Dit mooi uitgevoerde dagboekje is volgens de maker bedoeld voor pleegkinderen van negen tot dertien jaar, maar ik vind het ook geschikt voor jongeren tot een jaar of zestien. Het kan kinderen helpen om grip te krijgen op wat er allemaal gebeurt als ze in een pleeggezin gaan wonen. Per dag is er een vraag waarop ze antwoord kunnen geven. Die vragen gaan bijvoorbeeld over school of over hun pleeggezin. Wat vinden ze gemakkelijk en wat gaat moeilijk?

Het boekje kan ook helpen om emoties beter te begrijpen en verwerken en het contact met het pleeggezin te optimaliseren. Wie meer wil weten over dit boekje, kan via e-mail contact opnemen met de maker Manell Hoenselaars.

Mail Manell Hoenselaars

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

